

”באחת הפעמים פתחתי
את מסכת ברכות של
סבא והנה אני רואה
שבעמוד הראשון, מופיע
בכתב ידו מכתב שכתב
לעצמו ולדורות הבאים”

סיפור מופלא שסיפר
הגאון רבי שמחה חיים
במברגר שליט”א

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת ויקהל תשפ"ד | גליון מס' 421 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

'באחת הפעמים פתחתי מסכת ברכות מהש"ס של סבא, היה זה ש"ס וילנא עתיק יומין, שהדפים שלו כבר התפוררו. והנה אני רואה שבעמוד הראשון, לפני דף השער המיתולוגי של ש"ס וילנא, מופיע בכתב ידו של סבא מעין מכתב שכתב, ספק לעצמו - ספק לדורות הבאים אחריו'

סיפור מופלא שסיפר הגאון רבי שמחה חיים במברגר שליט"א, מגיד שיעור ב'דף ובעמוד היומי' במנצ'סטר שבאנגליה, שמתפרש במשך יותר מ-100 שנה על פני ארבעה דורות במשפחת במברגר - מיוחד ל'לקראת שבת'

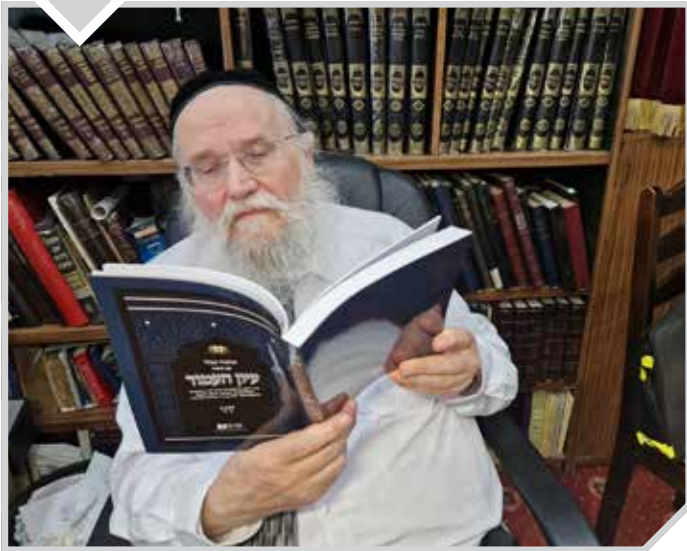
מעשה נפלא הגיע לשולחנה של המערכת, אותו סיפר הגאון רבי שמחה חיים במברגר שליט"א, מגיד שיעור ב'דף ובעמוד היומי' במנצ'סטר שבאנגליה. הרב במברגר שליט"א מוסר שיעור ב'דף היומי' כבר יובל שנים, וכעת החל למסור גם 'עמוד היומי' וסיים עם תלמידיו את מסכת ברכות, רק כדי להתחיל מיד את מסכת שבת ובעז"ה לסיים אותה ואת כל המסכתות האחרות שבש"ס. בנו של הרב שליט"א, הרה"ג ר' ברוך מאיר במברגר, הוא רכז 'דרשו' במנצ'סטר, והוא זה שהביא לידיעתנו את המעשה הנפלא. את סעודת הסיום של מסכת ברכות, הם ערכו בליל שישי ו' אדר א', יום היארצייט ה-100 של זקנו של הרב, רבה של העיר שְׁנֵלְנֵקָה שבפרוסיה, כיום חלק משטחה של פולין. בעקבות כך, סיפר המגיד שיעור סיפור נפלא הקשור הן לסיום המסכת והן לבעל ההילולא, וכך הוא מספר:

חצי, וכך זכיתי לגדול בבית שבו היו ספרים רבים מהירושה שנותרה מהסבא הגדול, ובכללם גם הש"ס שהיה לו. "באחת הפעמים פתחתי מסכת ברכות מהש"ס של סבא, היה זה ש"ס וילנא עתיק יומין, שהדפים שלו כבר התפוררו בקלות ברגע שנגעו בהם. היו צריכים לדפדף בו בזהירות רבה מאוד כדי שלא יקרע. והנה אני רואה שבעמוד הראשון של מסכת ברכות, לפני דף השער המיתולוגי של ש"ס וילנא, מופיע בכתב ידו של סבא מעין

באחת הפעמים פתחתי מסכת ברכות מהש"ס של סבא

"סבא זצ"ל, היה מרבני אותה התקופה, הוא חיבר ספרים רבים, והיה עסוק רבות בצרכי ציבור. לאחר פטירתו ירשו שני בניו, אבי מורי שליט"א ואחיו, את ספריו של הסבא. הם התחלקו בספרים חצי

המשך בעמוד 1

להתקיים.

"שנים רבות אחרי, כשהגיע מועד החתונה שלי, באדר תשכ"ח, אבי מורי החליט שהוא רוצה לומר בחתונה פלפול על הדף האחרון שאביו למד בימי חייו, עבודה זרה דף יז.

"הוא פתח את מסכת עבודה זרה בש"ס של סבא, דפדף לדף י"ז ו... מצא שם פתק קטן עליו היה כתוב שרלנקה 9:27 - פרנקפורט 12:34. לאחר מחשבה הוא הבין שזה בעצם פתק עם מועד היציאה של הרכבת מהעיר שנלנקה ומועד ההגעה שלה לעיר פרנקפורט. את הפתק הזה שעליו רשם סבא את הפרטים שהיה צריך לזכור בשביל הנסיעה לחתונה בפרנקפורט, הוא הכניס בגמרא איפה שלמד, אולי כדי שישמש לו כמו סמניה...

"עבורנו היתה זאת דרישת שלום מרגשת מאוד, מהסבא המנוח זצ"ל.

"אבל המסר העיקרי שאני רוצה לקחת מהסיפור הזה, הוא כח ההתמדה והדבקות בהחלטה. עוד לא המציאו אז את 'הדף היומי', לא היה דבר כזה. סביר להניח שמספר האנשים שלמדו אז מסכת 'עבודה זרה' היה נמוך מאוד, הוא היה לבד בכל העיר בעניין הזה, ובכל זאת הוא הצליח להחזיק מעמד בהחלטה שלו במשך שנים, ללמוד עוד שני דפים ועוד שני דפים, יום יום, למרות שהיו לו את כל הסיבות והתירוצים בעולם להימנע מכך, כרב קהילה, מחבר ספרים, מספק מצות לכל אירופה. כל התירוצים שבעולם היו לו, אבל הוא לא ויתר, בעקשנות מופלאה המשיך עוד ועוד, והשאיר לנו לדורות את הנכס המופלא הזה - דוגמה ומופת לקבלת החלטה ועמידה בה לאורך זמן".

מכתב שכתב, ספק לעצמו - ספק לדורות הבאים אחריו.

"בדבריו מצטט סבא מה שכתוב בפתחי תשובה, בסימן קנ"ו, שמי שלומד שני דפים בכל יום, יגמור את הש"ס כולו בתוך פחות מחמש שנים, והכוונה שם בפשטות שילמד גם את המשניות של סדר זרעים וסדר טהרות, שעליהן אין ש"ס בבלי, ולכן הלימוד ימשך קרוב לחמש שנים.

"את המכתב הזה כתב סבא בתאריך י"א מנחם אב, תרע"ט, קצת יותר מארבע שנים לפני שהחל הלימוד במחזור הראשון של 'הדף היומי', כשהרעיון הזה של 'הדף היומי' עוד לא היה קיים בכלל.

"בדבריו כתב הסבא שהוא מתכנן בעזרת ה' בלי נדר ללמוד מדי יום שני דפים, כדי לסיים את הש"ס בעזרה בתוך פחות מחמש שנים. לאחר מכן הוא מוסיף כמה תפילות ובקשות, "לא תמוש התורה מפי ומפי זרעי וזרעי עד עולם", ועוד כהנה וכהנה באריכות גדולה. "ונאמר אמן. הלוואי שתקוים בנו תפילתו של הסבא...

"זה היה מאוד יפה למצוא כזאת דרישת שלום מהסבא, אבל לא היה לנו שמץ של מושג אם סבא זצ"ל אכן הצליח לעמוד בקבלה הטובה הזאת, והסברא היתה שכנראה הוא לא הצליח, כי הוא היה איש מאוד מאוד עסוק בצרכי ציבור.

"כך למשל, על כתפיו היתה מוטלת המלאכה של השגחה על המצות לפסח לכל רחבי אירופה. בעיר שנלנקה בה כיהן כרב, היו תשע מאפיות של מצות, והוא דיבר על לב הבעלים שלהן, שיאחדו את כל המאפיות למאפייה אחת ענקית, שפעלה יום ולילה במשמרות, וכך היה יותר קל להשגיח על כשרות המצות בצורה מסודרת, ואכן כך היה הוא עמל על כך בעמל ויגיעה רבה מאוד, כדי לספק מצות כשרות לכל רחבי אירופה, וזאת רק אחת מהשליחויות שנטל על עצמו לטובת הכלל.

הוא עשה חשבון מתאריך י"א אב תרע"ט

"לימים החליט אבי מורי, הגאון רבי יצחק דב שליט"א, נשיא הקהילה בבלגיה ומקים עולה של תורה שם, לבדוק היכן החזיק אביו בש"ס ביום פטירתו. הוא עשה חשבון מתאריך י"א אב תרע"ט - היום בו כתב סבא את המכתב הזה, ועד ו' אדר א' תרפ"ד, יום פטירתו, ספר כמה ימים זה יוצא בלוח שנה של אותן שנים, ולאחר מכן חישב את דפי הש"ס עוד מסכתא ועוד מסכתא, עד שהגיע למסקנה שביום פטירתו החזיק סבא במסכת עבודה זרה דף י"ז.

"למעשה, סבי נסע ביום פטירתו ברכבת משנלנקה לפרנקפורט, שם הוא התכוון להשתתף בחתונה של דודתי, אלא שהוא נפטר מיד עם בואו לפרנקפורט, יום לפני המועד שבו היתה אמורה החתונה

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

הייתי פעם בחו"ל יחד עם הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א, חתנו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, וישנו בחדר אחד. רבי מאיר צבי שופע הערות של דברי תורה, כך שרק ללכת לישון לקח לנו שעתיים, ושמעתי ממנו הרבה דברים נפלאים. תשמעו את הסיפור ששמעתי מפיו..

מתוך שיחות המשגיח דישיבת קמניץ,

הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, בפני תלמידי הישיבה, בפרסום ראשון

לְהַזְכִּיר הַיְתָה אֲוֶרָה (אסתר ח טז) אֲוֶרָה – ז' תורא (מגילה ט"ז)

צוות 'לקראת שבת'

יש מימרא ידועה מאוד של חז"ל, שצריכים להעמיק בה ולהבין אותה לאשורה: "אמר רבי יצחק אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, יגעתי ומצאתי תאמין". כתוב כאן בגמרא שלזכות לתורה אפשר רק על ידי יגיעה, וכשיש יגיעה, חייב להיות שזוכים לתורה, אין דבר כזה שיהודי משקיע ומתאמץ ולא יצליח לזכות לתורה.

אבל הגמרא מסייגת את הדברים ואומרת: "לא אמרן אלא לחידודי, אבל לאוקמא גירסא סייעתא מן שמיא".

כלומר, גם מי שיתייגע מאוד על דברי תורה, אף אחד לא מבטיח לו שהוא יזכור את מה שהוא למד. כן, בהחלט, הוא יבין היטב את הגמרא והיא תהיה מחודדת בפיו. אבל אם תשאל אותו עוד שנה, ייתכן שהוא לא יזכור כלום. לזה כבר צריך סייעתא דשמיא מיוחדת. אבל יש עוד גמרא במסכת עירובין בדף נד, "אמר רב מתנא מאי דכתיב וממדבר מתנה? אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תלמודו מתקיים בידו".

הרי לנו עצה נפלאה איך לזכות לסייעתא מן שמיא ולזכור את מה שאנחנו לומדים, שישים עצמו כמדבר שהכל דשים בו, או אז תלמודו מתקיים בידו.

הייתי פעם בחו"ל יחד עם הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א, חתנו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, וישנו בחדר אחד. רבי מאיר צבי שופע הערות של דברי תורה על כל דבר, כך שרק ללכת לישון לקח לנו שעתיים, ושמעתי ממנו הרבה דברים נפלאים, דברי תורה ועובדות נוראות.

תשמעו את הסיפור ששמעתי מפיו, על הסתכלות של מרן החזון איש על הנושא הזה של 'ממדבר מתנה'.

רבי מאיר צבי התייחס בצעירותו מאמו ע"ה, ובאותם ימים בישיבות קטנות לא היו פנימיות, גדולי התורה התנגדו לכך, והנהוג היה שבחורים שלמדו בישיבה קטנה מחוץ לעיר מגוריהם היו ישנים בבתים של בעלי בתים שאירחו אותם לשינה. כך היה גם עם הגרמ"צ, הוא ישן בביתו של יהודי בן תורה, אבל הוא היה הולך לישון

מאוחר כי היתה לו קביעות ללמוד עם מרנא החזון איש בחברותא מדי ערב, כמדומני מהשעה 11:00 בלילה ועד השעה 1:00.

ביום מן הימים נולד בן לאותה משפחה שרבי מאיר צבי היה מתארח אצלה, וכמובן שהזמינו אותו לברית של הרך הנולד. הוא הרגיש שהוא חייב להם הכרת הטוב והגיע לברית, שבה נועד מרן החזון איש להיות הסנדק. המתינו עד לבוא החזון איש, וכשהגיע הכריזו 'קוואטר', הכניסו את התינוק והכריזו 'ברוך הבא, ברוך הנימול לשמונה'...

אבל אז ראה החזון איש את רבי מאיר צבי עומד שם, בין הקהל. הוא קרא לו ושאל אותו "מה אתה עושה כאן?".

השיב לו רבי מאיר צבי שהוא בא לברית, כי הוא מתארח בביתה של המשפחה.

אבל החזון איש שואל אותו שוב: "מה אתה עושה כאן?".

הוא חשב שאולי החזון איש לא שמע אותו היטב, כי היה רעש מסביב, והשיב בשנית שהוא הרי מתארח בביתה של המשפחה ולכן הוא בא לברית של התינוק.

ואז החזון איש שאל אותו בפעם השלישית בהגבהת קול: מה אתה עושה כאן???

עכשיו הוא כבר הבין שהחזון איש מתכוון לומר לו שהיה ראוי שישאר בישיבה ללמוד ולא יבטל מזמנו כדי להשתתף בברית.

כולם השתאו ונדהמו מהידע העצום של המהרש"ם, שבעודו שוכב על ערש דווי שלף מהזיכרון מיד משהו מהלכות מזוזה להלכות שבאבן העזר...

שלם של עמל ויגיעה, הוא היה מאוד עייף ואמר לחזון איש "רבי, אני כבר לא יכול יותר, אני עייף! אני חייב לישון העיניים שלי נסגרות מעצמן".

אמר לו החזון איש, "אתה חושב שמגיע לך 'יישר כח' על מה שלמדת כל היום? לא ולא! מה שלמדת כל היום זה מה שאתה צריך ומחויב לעשות. לא מגיע לך על זה 'יישר כח'."

"על מה כן מגיע לך 'יישר כח'? על מה שאתה לומד עכשיו. כשהעיניים כבר נעצמו, והגוף כבר מתקשה להחזיק מעמד, ואתה אמור עכשיו ללכת לישון, ובכל זאת אתה מתאמץ ולומד, מתאמץ יותר ממה שאתה חייב - על זה מגיע לך 'יישר כח'."

הרמב"ם בפרק ג' מהלכות תלמוד תורה כותב: "אין דברי תורה מתקיימין במי שמרפה עצמו עליהן ולא באלו שלומדים מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה אלא במי שממית עצמו עליהן ומצער גופו תמיד ולא יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה".

החפץ חיים היה תמיד אומר בהתפעלות נפלאה על דברי ה'שו"ע הרב' בהלכות תלמוד תורה בפרק ב' הלכה ג', שכותב שם "ולדברי הכל בתחילת לימודו של אדם בין במקרא בין במשנה בין בתלמוד בכל יום לא די לו בלימוד פעם ושתיים ושלוש, אלא צריך לחזור על כל אחד פעמים רבות מאוד הכל לפי כח זכרונו של אדם כדי שיזכור היטב. והמשנה והתלמוד שהן ההלכות פסוקות בטעמיהן צריך לחזור עליהן בכפלי כפליים יותר מהמקרא כי תורה שבכתב אי אתה רשאי לומר בע"פ, כי תורה שבע"פ, המשנה והתלמוד, שהן ההלכות בטעמיהן, חייב הוא מהתורה לחזור עליהן כ"כ עד שתהא משנתו סדורה ושגורה בפיו כ"כ בענין שאם ישאלנו אדם איזה דבר הלכה ממה שלמד יוכל להשיב לו מיד אסור או מותר בלי גמגום" ומסיים שם את דבריו "ואף שע"י זה לא יוכל לתלמוד הלכות הרבה לא יחוש כמו שאמרו חכמים לא עליך המלאכה לגמור".

היה מרנא החפץ חיים אומר על זה שהשו"ע הרב זכה לכוון אליבא דהלכתא, כי זאת ההלכה לדברי הכל!

ואספר כאן עובדא נוראה

ואספר כאן עובדא נוראה שמובאת על אחד מהבקיאים הכי גדולים מהדור הקודם, רבינו המהרש"ם, רבינו שלום מרדכי הכהן שבדרון

"הרבי מתכוון שאני צריך להיות עכשיו בישיבה???", שאל רבי מאיר צבי, והחזון איש השיב לו בחיוב, "כן, לזה אני מתכוון".
הוסיף רבי מאיר צבי לשאול: "הכוונה שאני אלך עכשיו או שאמתין עד אחרי הברית, כי הרי כבר הכניסו את התינוק והברית תהיה ממש עכשיו".

אמר לו החזון איש: "תסתובב עכשיו לאחור, ותחזור מיד לישיבה. אל תלך לבריתות! בחור לא צריך לבוא לבריתות, בחור צריך ללמוד בישיבה!".

זכורני שישבנו פעם בחתונה של בחור מישיבת מיר,

זכורני שישבנו פעם בחתונה של בחור מישיבת מיר, הג"ר שמחה בר לב, היה שם גם הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, שהיה מוקף בקבוצה של אברכים שדיברו עמו בלימוד.

רבי נחום היה אדם גדול מאוד, הוא היה נכנס כל יום להיכל הישיבה עם ערימה של עשרים ספרים, הערימה היתה יותר גדולה ממנו. מאחר והוא לא רצה להזדקק בכל פעם להמתין עד שיימצא רשב"א או ריטב"א וכדו', לכן הוא הביא אתו את כל הספרים, כל מסכת שלמדו היתה לו ערימה של הספרים על אותה מסכת ועם זה הוא היה נכנס לבית המדרש.

כל הבחורים ידעו שכל שאלה שיש להם, כל הערה או איזו קושיא, עם מי אפשר לדבר? עם רבי נחום. הוא היה מוקף בתלמידים כל העת והשפיע סביבותיו תורה בלי סוף.

כשישבנו שם בחתונה, פניתי אליו בשאלה... אימרו לירבי נחום, ביקשתי, במה זכיתם? במה זכיתם להיות כך בהרבצת תורה יותר מכולם?

אמר לנו רבי נחום, תשמעו טוב, הוא אמר שהוא לא הלך לשמחות. ואם היה חייב ללכת לחתונה, הלך לחצי שעה לכל היותר. הוא לא נשאר עד הסוף, הוא לא אמור להיות זה שמכבה את האור. באים, אומרים מזל טוב, משתתפים בשמחה מעט והולכים ללמוד! הוא לא הלך להפגנות, ולא לביקורים. "אצלי אין בין הזמנים", אמר לנו רבי נחום, "אין בין הסדרים!". הוא היה צריך לאכול אז הוא אכל, ברגע שסיים לאכול ולברך, חזר מיד לגמרא. הוא לא היה זקוק לשום דבר אחר חוץ מתורה ומה שצריכים כדי להחיות את הגוף כדי שיוכל ללמוד תורה.

אני שומע מבחורים שמספרים שבחדר בפנימיה קשה להם לישון כי בחורים מתאספים ומדברים שם... זה לא נקרא 'ממדבר מתנה'. החדר נועד כדי שיוכלו לישון בו. לדבר מדברים בבית המדרש, בלימוד. מי שרוצה לגדול כמו רבי נחום, צריך לדעת את זה ולהפנים את זה.

אתה חושב שמגיע לך 'יישר כח' על מה שלמדת כל היום?

הוסיף לי רבי מאיר צבי על הדברים וסיפר, שכשהוא היה לומד עם מרן החזון איש בשעות הלילה, הוא בא אליו אחרי שלמד כל היום בישיבה ולא נח אפילו רגע. התקרבה השעה אחת בלילה, אחרי יום

מבערז'אן. הבקיאאות שלו היתה מיוחדת במינה ומסופר עליו שבימי זקנותו כשהיה מאוד חולה, כל הגדולים הגיעו לבקרו ביקור חולים, והיה שם גם רבה של לובלין הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, שהיה קרוב משפחתו.

"עמדו הרבנים מחוץ לחדר שהמהרש"ם שכב שם, והתפלפלו בסערה גדולה על איזה ענין. המהרש"ם שמע שמתווכחים שם ומחפשים ראיות ולא מוצאים. הוא קורא לרבי מאיר שפירא ושאל אותו על מה הם מתווכחים שם. אמר לו רבי מאיר שפירא שהם מתווכחים בענין מסויים, שאלה חמורה בשו"ע 'אבן העזר'. מייד נענה המרש"ם ואמר, הרי אלו דברים מפורשים ב'דרכי משה' על הלכות מזוזה...

כולם השתאו ונדהמו מהידע העצום של המהרש"ם, שבעודו שוכב על ערש דווי שלף מהזיכרון מיד משהו מהלכות מזוזה להלכות שבאבן העזר... אמר להם המהרש"ם, אל תתמהו, לא מחוכמת ומכישורנותי הגדולים בא לי הדבר, אלא פשוט אחרי החתונה שלי הציעו להתמנות לרב, וסירבתי. במשך שנתיים הסתגרת וחרתי על ארבעת חלקי השולחן ערוך 101 פעמים...

אכן, זה לא פלא מה שהרב זוכר את הדרכי משה. כשלומדים דבר מאה ואחד פעמים, ובפרט כמו שהם למדו את זה בכל פעם מחדש עם כל ה'פרישקייט' והיגיעה, ולא רק באמירה בעלמא, ממילא זוכרים את זה היטב.

ואני רוצה לומר דבר נורא, מרן הגאון רבי משה שטרנבוך מביא בתשובות שלו שה'חפץ חיים' אמר שמי שלא חזר על תלמודו ארבע פעמים לפחות, לא קיים את המצוה של תלמוד תורה! אתם שומעים? לא רק שהוא לא למד כראוי, לא רק שהוא עוד לא יצא ידי חובתו די הצורך, אלא שהוא עוד לא קיים מצוות תלמוד תורה. כי פחות מארבע פעמים זה לא נקרא לתלמוד!

ומי לנו גדול מרבינו הגר"א, שתלמידו המובהק רבי ישראל משקלוב, ה'פאת השולחן', מעיד עליו שהוא היה חוזר על כל פרק ועל כל מסכתא למאות ולאלפי פעמים. אנחנו מדברים על הגאון שהגאונות שלו היתה לשם דבר והזיכרון שלו היה ממש להפליא, ובכל זאת היה חוזר על כל דבר מתלמודו מאות ואלפי פעמים, כך מביא ה'פאת השולחן' בהקדמה.

היה לנו כאן בירושלים אדם גדול, בקיא גדול, הגאון הירש פסח פראנק זצ"ל. פעם הוא אמר כלאחר יד, שהוא למד תקופה מסוימת בחברותא עם ר' מיכל טוקצינסקי, הם למדו 'במות' באותו הזמן, והם חזרו מתחילת המסכת עד פרק 'האשה רבה תשעים פעמים,

בזמן אחד.

אמרו את זה פעם להרב הענקין שהיה הראש והמנהל של 'עזרת תורה' מגדולי הפוסקים שם, מתלמידיו המובהקים של רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. אמר הרב הענקין, אני יגיד לכם את האמת, אני יודע 'עירובין' יותר טוב מ'במות' משום ש'עירובין' למדתי יותר ממאה פעמים, ו'במות חזרתי רק' תשעים פעם...

יש בפונוביז' יהודי, הגאון רבי חיים ברמן אחיו של הגאון רבי שלומק'ה ברמן. הוא מתמיד עצום, חתנו של הגאון רבי יעקב גלינסקי. רבי יעקב גלינסקי אמר לי פעם שאם הוא רוצה לדבר אתו, הוא צריך להזמין אצלו תור לשיחה, והוא קובע את התור רק בזמן שהוא אוכל, ולא יותר משתי דקות, כי יותר מזה אין לו זמן לדבר עם השווער... פעם הם למדו ב'שיבה קידושין' זה כבר היה חודשיים אל תוך הזמן, והמשגיח ר' חצקל זצ"ל אמר שמועס והוא תבע למה העולם לא לומדים מספיק. כמוכן שבפונוביז' לומדים היטב ב"ה, אבל רבי חצקל תבע מהם יותר. הבחורים החזיקו אז בדף ח' או דף ט', אבל ר' חצקל אמר לרבי חיים ברמן אני גוזר עליכם, לטובת הציבור, תגידו כמה פעמים כבר סימתם את מסכת קידושין בזמן הזה!

אם מגיע רבי חיים ברמן נותנים לו לעקוף את התור

היה ידוע שם בפונוביז', שכשעומדים בתור לשאול את הרב שך שאלות, אם מגיע רבי חיים ברמן נותנים לו לעקוף את התור. הוא קודם לכולם. אמר להם ר' חצקל, אתם רוצים להבין למה הוא עוקף את כולם? למה הוא לא צריך לחכות בתור, בואו נשמע כמה פעמים הוא למד מסכת קידושין בחודשיים האחרונים...

רבי חיים ניסה להתחמק ולא רצה לענות, אבל ר' חצקל אמר לו שהוא גוזר עליו בכל תוקף שיגלה, ורבי חיים נאלץ לגלות שהוא סיים את המסכת חמש פעמים בתוך חודשיים.

אמר להם המשגיח, עכשיו אתם מבינים למה הוא לא מחכה בתור? כי בזמן שהוא עומד בתור הוא יכול להספיק עוד דף או שניים...

מורי ורבי, ראש הישיבה הגאון רבי משה ברנשטיין זצ"ל, כתב פעם במכתב לאחיו רבי חיים, שאנחנו הולכים ללמוד עכשיו מסכתא, וב"ה כבר למדתי שמונים או תשעים דף מהמסכת, וחרתי על זה כמה פעמים כי אני הולך לומר עליה שיעור אז אני צריך להיות בקי במסכת. זה היה מה שהוא למד בבין הזמנים, כדי להתכונן לזמן הבא...

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי', ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

שמעתי מאחד ממכרי, שרבינו זצ"ל אמר לאחד מצדיקי הדור הקודם שלדעתו אם היו מקפידים יותר על אמירת 'שניים מקרא ואחד תרגום', עם רש"י, היו מונעים הרבה צרות מהכלל והפרט, והיה מזהיר על זה בכל תוקף שיגידו 'שניים מקרא' וילמדו את זה גם עם רש"י

הגאון רבי משה פריד שליט"א תלמידי חביבו של מרן פוסק הדור רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל על אורה זו תורה של מרן זצוק"ל

צילום: יעקב לורמן

לְהַזְדִּים הִיְתָה אֹרֶה (אסתר ח טז)

יעקב א. לוסטיגמן

כשאנו מצויים בימי ה'ליהודים היתה אורה' - אורה זו תורה, החלטנו להביא בפניכם שיחה נוספת שקיימנו עם הגאון רבי משה פריד שליט"א בעל שו"ת 'וישמע משה', ותלמידי חביבו של מרן פוסק הדור רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל. באחרונה זכינו ב"ה להביא כמה וכמה מאמרים מתוך שיחה שקיימנו עמו וכעת אנו מביאים חלק משיחה נוספת שקיימנו עם הגר"מ פריד שליט"א אותה הוא מקדיש לעיסוק בגודל השקידה המופלאה של רבינו זצ"ל. הבאנו את דבריו כפי ששמענו מפיו, בשינוי עריכה קלים. אשרי עין ראתה אלה: "מן המפורסמות היתה שקידתו העצומה של מרן הגרי"ש אלישיב בתורה, כשהוא היה לומד לא היתה שום אפשרות להפריע לו מלימודו, הוא לא שם לב לשום דבר וכל מעייניו היו נתונים אך ורק בגמרא באופן שאי אפשר לתאר בכלל. כבר דובר על כך רבות ונכתבו על כך ספרים שלמים, ובכל זאת לא אימנע גם אני מלספר את אשר ראוי עיני, למען ידעו דורות אחרונים עד איזו רמה של ריכוז בלימוד הגמרא יכול ילוד אשה להגיע.

אגב אורחא אציין שבתחילת התקופה בה זכיתי להיות קרוב למרן זיע"א, שמת ליב שהיה מחזיק בידיו כדור קטן של שעווה ולוחץ עליו שוב ושוב תוך כדי לימודו. לימים התפרסם הנושא הזה וההסבר לו, אבל אני לא ידעתי ושאלתי את מרן מה פשר הדבר.

השיב לי מרן "את זה למדתי מה'אמרי חיים' מויזניץ". כמוכן שאני מיד קפצתי ושאלתי הכיצד, מתי בכלל היה לו למרן קשר על הרבי מויזניץ? ומרן זצ"ל הסביר לי שמדי שנה, לפני פסח היו 'זורקים' אותו מהבית כדי לנקות לפסח. (מעניין לציין את לשונו של מרנא החתם סופר זיע"א, בשו"ת חת"ס ח"א - אורח חיים, סי' קלו, שכותב שהוא נמצא מחוץ לחדר לימודו "כי גרשוני נשים צדקניות המכבדים ליום טוב של פסח על כן לא יכולתי להאריך").

בדרך כלל היה מרן זצ"ל שוהה בימים אלו בחדר של 'ועד הישיבות' בנתניה, וכך נוצרה היכרות בינו ובן כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג זצ"ל, שאפילו הזמין אותו פעם להשתתף בשמחה השבע ברכות האחרון של אחד מנכדיו כדי לכבד אותו ב'ברכה אחריתא',

ומרן זצ"ל אמר שהוא מוכן להיענות להזמנה רק בתנאי שיאמרו את ה'שבע ברכות' לפני השקיעה, כדי שעדיין יהיה בתוך ימי החיוב של אמירת ברכת חתנים, ואף שבצאנו נהגו לכתחילה כשיטת רבינו תם, באותה הפעם הקדימו את כל השבע ברכות במיוחד כדי שמרן זצ"ל יוכל להשתתף ולומר 'ברכה אחריתא' בלי שום חשש, וכמובן מדובר על ימים שבהם עוד לא היה מרן זצ"ל מפורסם כל כך ומוערך כל כך, ובכל זאת הרבי מקלויזנבורג החשיב אותו עד מאוד, והפגין רבים את הכבוד הגדול שהוא חולק לכבוד תורתו, וגם ניהל עמו חלופת מכתבים.

בכל אופן, באחת הפעמים התארח מרן בימים אלו של ערב פסח בחדר אירוח בשיכון ויז'ניץ בבני ברק, באותה עת הוא נועד עם הרבי בעל ה'אמרי חיים' זיע"א, שהתאושש מאירוע מוחי, ובעצת הרופאים השתמש בכדור שעווה כזה כדי להחזיר את הפעילות והתחושה לאצבעותיו.

מרן הרב אלישיב זצ"ל אמר אז ל'אמרי חיים' שהוא מתקשה להתרכז בלימוד, וה'אמרי חיים' אמר לו שינסה גם הוא להחזיק כזה כדור של שעווה, כי הלחיצות עליו עוזרות לחזק את כח הריכוז, ואכן מאז הרגיל מרן זצ"ל את עצמו להחזיק כדור שעווה בידיו בכל עת כשלמד, והיה לוחץ אותו שוב ושוב, כדי להתרכז טוב יותר...

כששמעתי את ההסבר מפיו של מרן זצ"ל, חלשה דעתי

בכל אופן, התפילה היתה נמשכת בדרך כלל מ-6:00 עד 7:00 בערך, לאחר מכן היה חוזר לביתו, טועם משהו ולומד עד השעה 8:45. בשעה זו היה סוגר את הגמרא, פותח חומש וקורא 'שניים מקרא' על רש"י, כדעת הגר"א, הוא היה קורא בכל יום את החלק של אותו יום. ביום ראשון מתחילת הפרשה עד 'שני', ביום שני מ'שני' עד 'שלישי' וכן הלאה.

אגב, שמעתי מאחד ממכרי, שרבינו זצ"ל אמר לאחד מצדיקי הדור הקודם שלדעתו אם היו מקפידים יותר על אמירת 'שניים מקרא' ואחד תרגום', עם רש"י, היו מונעים הרבה צרות מהכלל והפרט, והיה מזהיר על זה בכל תוקף שיגידו 'שניים מקרא' וילמדו את זה גם עם רש"י. חשבתי לומר מה הסברא לתלות את הצרות של כלל ישראל דווקא בעניין זה, שהרי כתוב שמי שמשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו, כך שאם כולם יקפידו על זה לא יהיו אסונות ולא פיגועים, וכולנו נאריך ימים עד זקנה ושיבה.

שמעתי ממנו פעם שאמר באחד השיעורים באריכות שיש שני סוגים של 'גילוי אליהו'

בשעה 9:00 היה יוצא לבית המדרש, שם היו עורכים את הבריתות, ובכל יום הוא היה סנדק, לפעמים היו כמה וכמה בריתות ביום אחד.

אני חושב אולי להסביר את העניין שרבינו זצ"ל לא חשש על איבוד הזמן שהוא מבטל מהלימוד כדי ללכת לבריתות, חוץ מעצם העובדה שאליהו הנביא מגיע לברית וכל הנמצא שם זוכה למחילת עוונות לבד מכל המעלות הגדולות שיש בסנדקאות, חשבתי להסביר זאת, גם במה ששמעתי מפה קדשו שהוא קיבל ממרן הסטייפלער זצ"ל ולמעלה בקודש, שסנדקאות בברית היא סגולה לאריכות ימים, ואולי גם בשל כך לא חשש לביטול תורה, כי על ידי שמאריכים ימים יוכלו להשלים את החסר. את העניין הזה שסנדקאות היא סגולה לאריכות ימים זכיתי לשמוע גם מחתנו מרן שר התורה רבינו הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, שאמר זאת בשם אביו הסטייפלער.

מעניין לציין ששמעתי ממנו פעם שאמר באחד השיעורים באריכות שיש שני סוגים של 'גילוי אליהו' לפעמים הגילוי הוא בגוף ממש, שרואים את אליהו הנביא, ויש גילוי הנביא בדרגה של נשמה בלבד, שזוכים כביכול לגילוי הנשמה שלו, וזה הדרגה של גילוי אליהו שיש בבריתות.

(ואם בקבלה שהתקבלה ממרן הסטייפלער עסקינן אציין עוד עניין ששמעתי מפה קדשו של רבינו הגר"ח בשם אביו שאמר לו שמה שראינו שיש ספרים שהתקבלו בכל תפוצות ישראל ומקובלים מאוד על הלומדים, ויש ספרים שלא התקבלו, אמר הסטייפלער שזה תלוי עניין של קדושת מקווה, ומחברים שהקפידו על טבילת עזרא זכו שיתקבלו דבריהם יותר מאלו שלא הקפידו על כך).

אחרי הבריתות היה רבינו שב לביתו, ובשנים האחרונות זכיתי ללוותו בהליכה קצרה זו ולהיכנס עמו לביתו.

(המשך הכתבה א"ה בגליון הבא)

כששמעתי את ההסבר מפיו של מרן זצ"ל, חלשה דעתי. אמרתי לעצמי, הרי הרב אלישיב הוא סמל ומופת לשקידה בלתי פוסקת בעמקות תוך שהוא שוכח את כל העולם מסביבו, והוא עצמו מתלונן על קשיים בריכוז... חזו חזו כמה גדולה היתה ענוונתנותו וכמה היה דורש מעצמו, ומה נענה אנן אבתריה? איך נמצא ידיו ורגליו כשרואים כזאת מסירות מוחלטת לתורה הקדושה... דרך אגב, שמעתי מנכדו הגאון רבי אריה אלישיב שליט"א, שאת השעווה היה מרן שומר מהשאריות של נר ההבדלה, כשהיה נגמר הנר וקנו חדש, הוא אסף את הפיסות שנותרו מהנר הישן, וכך יצר לעצמו את כדור השעווה.

איש לא הורשה להיכנס במחיצתו בזמן זה, אפילו לא מלאכי השרת!

אני רוצה לתאר לקורא הנעים כיצד היה נראה סדר יומו של קודש הקדשים מרן רבינו הגר"ש זצ"ל, כדי שבינו במה מדובר. שמעתי, כמדומני מפי בנו הגה"צ ר' אברהם זצ"ל, שלרבינו היתה קבלה טובה שקיבל על עצמו ביום החופה שלו, ללמוד בכל יום ארבע שעות רצופות בקביעת עיתים, בלי לבטל ובלי לפגוע בארבע שעות הללו אפילו כמלוא נימה. כמובן שזה לא קל, כי יש ילדים ויש שמחות וחתונות של ילדים ונכדים, ולפעמים צריכים ללכת לרופא או להשתתף באיזו ישיבה של ענייני הציבור וכו'. לכן קיבל מרן על עצמו ללמוד בכל יום, אולי נכון יותר לומר בכל לילה, מהשעה 2:00 בלילה ועד השעה 6:00 בבוקר, ורק לאחר מכן היה פונה לתפילת שחרית. ארבע שעות תמימות, בלי לבטל אף פעם. אלו היו השעות הכי יפות שלו, איש לא הורשה להיכנס במחיצתו בזמן זה, אפילו לא מלאכי השרת!

מעניין לציין שאף שהשכים קום, הוא לא היה מתפלל ותיקין מהסיבה הזאת, כי הוא היה צריך ללמוד ארבע שעות רצופות, בזמן קבוע ולא יכול היה להפסיק כדי להתפלל יותר מוקדם. רק בתקופה בשנה שהזריחה יותר מאוחרת הוא ממילא התפלל עם זריחת החמה כוונתיקין, אבל לא הקדים את תפילתו לפני השעה האמורה לשם כך.

יוצאים מן הכלל היו ימי חול המועד סוכות, שבהם שינה מרן ממנהגו ואיחר מעט את התפילה, ונימוקו עמו. הוא סבר כמו השיטות של הראשונים שפוסקים שמי שנוטל לולב בכותל המערבי, מקיים מצוות עשה מדאורייתא של 'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים', אפילו בימי חול המועד, כי זה מול מקום המקדש. לכן היה רבינו בימי חול המועד סוכות נוסע לכותל המערבי לאחר לימודו, לפני התפילה, והיה נוטל שם ד' מינים, ולאחר מכן היה חוזר להתפלל במקום התפילה הקבוע שלו ב'תפארת בחורים', ולאחר מכן בימי זקנתו המופלגת, בקרוואן שהוקם לכבודו.

שמעתי מהרבי שלנו, רבי מרדכי שולמן זצ"ל ראש ישיבת סלבודקה - שביאר, לפעמים בן אדם חושב שבשביל קדושה צריך דברים גבוהים... אבל ענייני "בין אדם לחברו", לתת לשני לאכול, לתת לו מים לרחוץ - זה לא קשור לקדושה. כאן מלמדים אותנו, שהמחזיק של הקדושה הוא דוקא ה"בין אדם לחברו", ה"מדות טובות", לעשות ולהשתדל בשביל השני

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל על "לעולם יהיה אדם מן הטובים ואל יהיה מן הרעים"

וַיִּמְלֵא אֶת־רוּחַ אֱלֹקִים בְּחַכְמָהּ בְּתַבְנִינָהּ וּבְדַעַתָּהּ (לה לא)

אספר לכם. ביום חמישי כאשר ישבנו פה בבני ברק על אחי הגאון רבי שמואל זצ"ל, בצהרי היום נכנס אדם גדול אחד, אדם הבקי בש"ס. הוא נכנס והתיישב, והביע את מה שיש לו להגיד, וכך פתח ואמר. 'ער איז געווען א גוטער מענטש...'- [הוא היה בן אדם טוב]. זו היתה ההתפרצות שלו.

שאלתי אותו, 'זייט מוחל, זייט מיר מסביר, 'וואס איז א גוטער מענטש?'- [תמחול ותסביר לי, מה זה בן אדם טוב?]. מה זה נקרא בן אדם טוב?... והשיב, דבר ראשון - אוהב עם כל הלב רק לעשות טובות ליהודים - עם כל הלב, רק להיטיב.... דבר שני, לא נוקם ולא נוטר... ודבר שלישי - מעביר על מידותיו... הרי כל השנים אנחנו עומדים וצועקים, וחוזרים על דברי החפץ חיים, אשר כותב ב'שמירת הלשון' בסוף שער התבונה, אחרי כל המוסר שכתב - כל ה'חזו' ל'ים שהביא מהמדרשים ומכל דברי הזוהר הקדוש - אחר כל זאת כותב שם החפץ חיים [בסוף פי"ז].

כללו של דבר: לעולם יהיה אדם מן הטובים ואל יהיה מן הרעים!

וכאשר פגשנו את האדמו"ר מסטריקוב זצוק"ל, הוא אמר לנו, במעמד כמה מחסידיו שנתלוו אליי, שמיימי הוא לא שמע כזו התעוררות מוסרית כמו הדברים ששמע את דברי ה'חפץ חיים האלו ואמר האדמו"ר זצ"ל, נער הייתי... גם זקנתי... לא אתמול נולדתי. 'והרבה קריתי ושניתי בענייני מוסר, ספרי יראים וספרי חסידים... ולא ראיתי כזה 'ווארט' מוסרי ממדרגה ראשונה. - הכי נעלה מה שיכול להיות!'

וכאשר שאלו החסידים מה הם הדברים, אמר להם. 'דער חפץ חיים זאגט, אַז לעולם יהיה אדם טוב, ואל יהיה אדם רע.' - [החפץ חיים אומר, שלעולם יהיה אדם טוב, ואל יהיה אדם רע]. וברוב התרגשותו מדברי החפץ חיים האלו, חזר עליהם שוב כלשון החפץ חיים, אך במשפט קצר 'כללו של דבר, לעולם יהיה אדם טוב... 'אַ מענטש זאל זיין גוטער'...

שבן אדם יהיה טוב, בכל ענין וענין.

זו סיסמא נוראה!

כי על כל צעד ושעל, ובכל נושא ונושא, ההתנהגות של בן אדם יכולה להיות כמו בן אדם טוב, ויכול להגיד לא כמו שאדם טוב צריך להתנהג.

וזה חיוב. - לא לוקסוס' ולא 'מותרות'.

שבן אדם יהיה טוב... זהו היסוד,

שבן אדם יהיה בן אדם טוב, ולא יהיה בן אדם רע.

ומה כאן פירוש המילות? - לא צריכים הרבה להעמיק בזה.

רק פשוטן של דברים,

בכל ענין וענין, בכל יחס ויחס שיש לך עם הבריות, אתה יכול להתנהג כמו אדם טוב, ואתה יכול להתנהג כמו אדם רע.

פשוטו כמשמעו - **בכל ענין וענין.**

תעצום את העיניים, ותתחיל לחשוב הנה, מבקשים ממך משהו, אדם טוב אומר, נשתדל, בעז"ה נראה מה אפשר לעשות... - אפילו שהוא עצמו עדיין לא יודע איך הוא עשה את זה אבל, זהו בן אדם טוב.

ולעומתו, אדם רע, אדם שהוא לא טוב, מיד הוא אומר, 'לא, זה בלתי אפשרי'...

וככה זה בכל ענין וענין...

בכל דבר, אתה יכול להתייחס כמו אדם טוב, וכמו אדם לא טוב.

כאשר מבקשים ממך איזו שהיא בקשה יש כל מיני נוסחאות...

יש נוסחה, 'זה דבר שלא בא בחשבון בכלל'...

יש נוסחה, שהוא אומר: 'תכתוב על הפתק, אולי בעוד חודש ידברו על זה'...

יש נוסחה, שאומר: 'תרשום את מספר הטלפון שלי, תתקשר, ותוך ארבעים ושמונה שעות נכנס לפעילות'...

ואחר כך, כל הארבעים ושמונה שעות הקרובות, כל הטלפונים, והפלאפונים - **מנותקים!** אי אפשר להשיג אותם... או שהוא אומר, תטלפן בבקשה מחר, בשעה שתים ורבע בצהריים.

אתה מטלפן למחרת בשתים ורבע בצהריים, אשתו מרימה את הטלפון ואומרת,

אתה לא יודע?... בשעה שש בבוקר הוא כבר נסע ללונדון.....

אז אתה שואל, 'זה היה דבר דחוף, פתאומי, שהיו צריכים להטיס אותו בדחיפות?'

והיא עונה, 'לא, זה כבר שלשה שבועות מתוכנן'....ואז אתה תמה, 'אז איך הוא אמר לי אתמול, לטלפן היום בשעה שתים ורבע בצהריים?' והתשובה לכך -

בגלל זה!!!

היה בתל אביב, איש צדיק זכור לטוב,

שכולם חייבים לו הכרת הטוב

היה בתל אביב, איש צדיק זכור לטוב, שכולם חייבים לו הכרת הטוב, ר' גדליה הרץ זכר צדיק לברכה, שהיה ראש ישיבת 'חידושי הרי"ם'. ובתחילת פרוץ המדינה, הוא היה השליח הראשי של החזון-איש זצוק"ל בנושא של דחיית הגיוס של בני הישיבות, החזון איש שלח אותו לכל מי שצריך.

וביום אחד הוא אמר לחזון איש, כי בקשר לנושא שעמד אז על הפרק, הוא צריך להיפגש מחר במשרד הבטחון עם המנכ"ל הראשי, שאמר לו היום, 'תבוא מחר ברבע לשתיים. זה השעה הכי טובה, אין אנשים. עד אז כולם כבר הולכים, נוכל לשבת ולדבר אתך'.

אמר לו החזון איש, 'תהיה שמה מחר, לא יאוחר מהשעה אחת ורבע'.

הוא קיים את דבריו כמו חייל, בשעה אחת ושש עשרה דקות הוא ניגש שם במזכירות, ואומר, 'אפשר להפגש עם...?'

אמרו לו, אי אפשר, בעוד שתי דקות הוא יוצא...'

וכשאמר, שהוא הזמין אותו, נכנס המזכיר אל המנכ"ל, ואמר לו הגיע כאן רב אחד, הרב הרץ, ואומר שהזמינו אותו.

אמר לו המנכ"ל, 'הזמנתי אותך לרבע לשתיים... לא לאחת ורבע...'

החזון איש בשכל התורה שלו, הבין מה הולך כאן, ואמר לו להגיע קודם. ואם היה מגיע באחת ושש עשרה דקות... כבר לא היה לו עם מי לדבר...

זה הכל דוגמאות, איך בן אדם לא טוב מתנהג. אבל בן אדם טוב,

'אין קריאה אשר שגבה ממנו... דבר ראשון הוא אומר למבקש, 'בסדר'

הוא לא אומר, 'אי אפשר לעשות', ו'זה מן הנמנעות'.

אדרבה, 'בסדר'...

בכל דבר ודבר, בכל נושא ונושא שפונים אליך בעניינים של בין אדם לחבירו, אתה יכול להתייחס, להשיב ולהגיב בצורה של איש טוב ובצורה של איש רע...

- המילים האלו של החפץ חיים הם לא סתם מלים. ככה זה,

יש אנשים רעים, הם רעים...

יש אנשים רעים....

התשובה הראשונה שלו, היא,

'זה בלתי אפשרי'... 'ממש ככה, 'זה בלתי אפשרי'... וככה זה מתבטא בכל מקום.

אל תחשוב שאצל האיש הזה, זה רק בין אדם לחבירו, כשהוא מדבר עם חבר, אלא גם בבית שלו זה ככה.

גם בבית שלו... יש בתים שהם "גיהנום". למה הם "גיהנום"?? -

'בלתי אפשרי'... הילד מבקש משהו, 'בלתי אפשרי'... בלתי אפשרי כך הוא אומר, או בכל מיני לשונות אחרים שיש לו, עם "צעצועי לשון" וכו', אשר על ידם הוא רוצה לחפות, כביכול, על הרשעות שלו, על העצלות שלו, ועל החוסר טוב לב שלו וכו' וכו', שה' ישמור.

- 'בלתי אפשרי'... שה' ישמור. ויש אנשים טובים...

מה זה אנשים טובים?

בכל דבר שהוא מתבקש הוא איש טוב. הוא אף פעם לא אומר לך שזה בלתי אפשרי.

מצוות שבין אדם לחברו מביאות קדושה

ה"חזון איש" כותב באגרת (קו"א ח"א אג' ק"ח): "ולהיות מנצח גרוע מלהיות מנוצח"! החכמה היא להיות מנוצח... - אני הצודק, ולמרות כך אני מוותר, אם ניצחתי את השני - מה יש לי מזה, רק דברים גשמיים טיפשיים, אבל אם נוצחתי, ואני מעביר על מדותי - התרוממתי! נהיית גדול באמת! על ידי מדות טובות בני אדם נהיים גדולים וקדושים.

כתוב במשכן (שמות כ"ו כ"ח): "והבריה התיכון בתוך הקרשים מברית מן הקצה אל הקצה", המשכן, שהוא הקדושה הגדולה ביותר בעם ישראל - כפי שכתוב "ועשו לי מקדש" - לא יכל להחזיק בלי הבריה התיכון שמבריה מן הקצה אל הקצה. כתוב בתרגום יהונתן בן עוזיאל שהבריה התיכון היה מהאשל שאברהם אבינו נטע בבאר שבע. - האשל של הכנסת אורחים, של בין אדם לחברו, שמעתי מהרבי שלנו, רבי מרדכי שולמן זצ"ל ראש ישיבת סלבודקה - שביאר, לפעמים בן אדם חושב שבשביל קדושה צריך דברים גבוהים... אבל ענייני "בין אדם לחברו", לתת לשני לאכול, לתת לו מים לרחוץ - זה לא קושר לקדושה. כאן מלמדים אותנו, שהמחזיק של הקדושה הוא דוקא ה"בין אדם לחברו", דוקא ה"ותפק לרעב נפשך". ה"מדות טובות", לעשות ולהשתדל בשביל השני.

(מתוך הספר 'משיבת נפש')

רבי אליהו מאיר אלטמן שסיפר לי את הסיפור הסיק: "אני עשיתי שמיניות שאבי יטוס ביום רביעי בצהריים, את מי לא הפעלתי בנושא, והקב"ה צוחק עלי מלמעלה, הוא מכין לנו סכום תרומה נכבד שהישיבה לא יכולה לוותר על זה כל כך מהר, הסכום הזה נמצא דווקא בטיסה המאוחרת!"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' על סייעתא דישימיא

לאורך כל הציווי על מלאכת המשכן משתמשת התורה הקדושה בלשון "כל אשר נשאו ליבו" אם זה בעבודת האנשים ואם זה בעבודת הנשים.

אם נתבונן מעט נמצא כי במלאכת המשכן ישנם שני חלקים, חלק אחד הוא התרומה שנתן עם ישראל למשכן כמו זהב כסף ונחושת ושאר ה-15 דברים, והחלק השני הוא ההירתמות הפיזית לעבודת בניית המשכן וכליו.

יש לנו להתבונן ולבחון, אל איזה חלק מבין השניים, מתייחסת התורה כשהיא מדברת על נשיאות הלב.

מבואר ברמב"ן שהנשיאות לב היא על גשתם אל המלאכה, מכיון שלא היה בעם ישראל מי שאימן ידו או ש היה לו שכל למלאכות מורכבות של המשכן וכליו, וכאן התחלקו ישראל לשני חלקים, חלק אחד כששמעו ממושה רבינו את בקשת השי"ת להקים משכן אמרו מי אנחנו שניטול על עצמינו מלאכה שאין לנו שום יד ורע עם מלאכות אלו, אבל היו חלק שני שאמרו אם הקב"ה מבקש מאיתנו הוה אומר שאנחנו מסוגלים, הרי הקב"ה לא מטיל על האדם דבר שאינו יכול לעמוד בו, אמנם אני מרגיש שאיני ראוי ואינני מבין כלום במלאכות אלו, אבל "ויגבה ליבו בדרכי ה'" הם נגשים למשה ואומרים אנו ערוכים לעשות כל מה שאדוני דובר, אין לנו שום פחד מהעניין.

בימי שחרותי בישיבה: הגידולים הברוכים ביותר היו בחורים שבאו מבתי קשרים ביותר, חלקם באו מכח פעילות של פעילי קירוב. הוריהם של אותם בחורים היו עמי ארצות גמורים, והם צמחו עוד בבחורות תלמידי חכמים ממש, יראי אלוקים מרבים. כל זה מכח ה"בני עניים שמהם תצא תורה".

לא אשכח, בחתונה של אחד הבחורים הללו

לא אשכח, בחתונה של אחד הבחורים הללו, כשהתזמורת פצחה בניגון החופה, אביו אפילו לא חשב שהוא צריך להביא עמו כיפה כדי שלא לעמוד תחת חופת בנו החרדי בגילוי ראש. אני הוזקקתי לתת לו את הכיפה שלי ולהישאר עם כובע בלבד...

אבל כדאי לשמוע מה היה הרמה של בחור זה. ביום מן הימים הגיע לביתו של מו"ר הגרא"י קוק שליט"א יהודי שגילה כתבי תלמידים של רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל על מסכתות בבא בתרא ופסחים, והוא עמד להכניסם למחרת לבית הדפוס. ראה מו"ר שבכל הצטיטות המבואות בשיעורים אין מראי מקומות, לא כתוב באיזה דף נמצאת

הגמרא המדוברת ולא איזה סימן ה'קצות' המדובר. הוא אמר למוציא לאור שככה אי אפשר להוציא ספר, אך הלה כבר קבע תור בבית הדפוס. מו"ר שליט"א אמר לו שיגש להיכל הישיבה ויבקש את הבחורים פלוני ואלמוני. כל אחד מהם יקח מסכת אחת. האחד, שהוא בקי גדול בש"ס, יכתוב את מראי המקומות בש"ס והשני יכתוב את מראי המקומות של הראשונים והאחרונים. וכשזה יסיים מסכת אחת - יחליף עם חברו. הבחור המסופר שאביו היה צריך להשאל את הכיפה שלי, היה זה שתוך לילה ידע להביא את כל המובאות בראשונים ובאחרונים!

האמת שזה פלא, אנו רגילים לציין יהודים שחזרו בתשובה לפני חמש - שבע שנים והם יושבים באוהלה של תורה ונעשים תלמידי חכמים וכולנו מתפעלים איך בתקופה כה קצרה הגיעו לאן שהגיעו. עם ישראל היה במצרים מאתיים ועשר שנה מנותקים לחלוטין מהקב"ה, למדו מתרבות מצרים שהיתה אם הטומאה בעולם, שקעו במ"ט שערי טומאה, והנה רק יצאו ממצרים ואחרי מ"ט יום זכו למראות נבואה שהקב"ה יורד ומדבר עמם פה אל פה, וקבלו את התורה הק', בודאי שהגיעו לדרגה עצומה אחרת לא היו יכולים לקבל את התורה שהופכת אותם לממלכת כהנים וגוי קדוש. איך יתכן תוך ארבעים ותשע יום להגיע למדרגה כה גבוהה?

התשובה כתובה בתורה:

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי הָעָם וַיִּשְׁמַע לְפָנֵיהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְיָ: וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דָּבַר יְיָ נַעֲשֶׂה...
(שמות י"ט)

עם ישראל כשנשאל אם הוא ערוך לקבל תורה שתכתיב לו כל רגע ושעה איך לחיות, אינם שואלים מה כתיב ביה, הם אומרים "כל אשר דבר ה' נעשה" סוד העניין מבאר רבא (שבת פ"ח.:

מי שקרע להם הים ומאכיל אותם מן משמים, בחר בהם מכל האומות להיות לו לעם סגולה, והוא אומר יש לי עבורכם תורה שתלמד אתכם איך ומה לעשות בכל שעה רגע, ברור שהוא לא יטעין אותם דבר שאינם יכולים לעמוד בו, ואפילו שהאומות כולם כששמעו את דרישות התורה ולו במעט לא הסכימו לקבלם כיון שהבינו שאינם יכולים לעמוד בהם, עם ישראל אמר "נעשה" ולא שאלו שאלות. כי אם הקב"ה נותן ברור שאפשר!

זהו הסוד הגדול, יכולים להיות עשרות שנים בתוככי מצרים שקועים עד מעל לראשם בטומאות מצרים אבל בכח האמונה העצמית שיכולים גם מתוך שפל זה להתרומם עד למעלות הרמות ביותר, האמינו והשיגו וזכו לקבלת התורה פה אל פה מבורא העולם. זהו סודם של כל אלו שקופצים לתוך ידו של הבורא וחיים ומבינים שהוא ורק הוא מציאות העולם, וממילא כל מה שבא לידי, ממנו הוא בא, ואן מגיע אלי הוראה שנראה לי שאני ממש לא יכול לקיימה, אין לי שאלות, אני ניגש, וכבר אמרו חז"ל "לא עליך המלאכה לגמור"

הרב כבר חצה את גיל התשעים,

ויותר נכון כפי איך שהוא נוהג לומר

אני בן שלושים כפול שלש...

ברצוני לשתף כאן חוויה מיוחדת, אם כי יתכן ויש מהקוראים שלא יתפסו מה כל כך מיוחד כי לא זכו להכיר את מושא הסיפור, זכינו בעיר אשדוד ומתהלך בקרבנו אחד מהמיוחדים שבבני המין האנושי, איש אמת, עם חן וחביבות מיוחדת, אדם שכולו לשם שמים, "הגאון רבי אברהם אלטמן שליט"א" ראש ישיבת "עטרת צבי".

הרב אלטמן שזוכה להחזיק כולל אברכים הגדול בעיר ובו 200 עמלי תורה, כבר חצה את גיל התשעים, ויותר נכון כפי איך שהוא נוהג לומר אני בן שלושים כפול שלש... במשך עשרות שנים היה מתרוצץ בעולם כולו ומביא דבר ד', מאז הקורונה הפסיק לטוס לחו"ל, אמנם לפני מספר חודשים החליט שהוא שוב יוצא לאחינו בני ישראל בארה"ב, לאחר שהתקבל בברכה גדולה אצל יהודים רבים שצמאו לדבריו וברכותיו, לפני מספר שבועות החליט שוב לצאת.

בנו הג"ר אליהו מאיר ראש הכולל באופן טבעי טס עמו והפעם הוזקקו גם לצרף את אחד הנכדים, סוכן הנסיעות התבקש לסגור כרטיסים ליום רביעי בצהריים, כשהנכד כבר מסדר למשך כל ימות השבוע, קבלות קהל בבתי כנסיות מרכזיים מיד אחרי שחרית, הראשונה מביניהם נקבעה בביכ"נ גדול ביום חמישי בבוקר. משקבלו את הכרטיסים התברר שבטעות קבע להם הסוכן טיסות

ליום חמישי בצהריים, הבן ניסה בכל הדרכים האפשריות להקדים את הטיסה כמתוכנן ליום רביעי, זה בלתי אפשרי לבטל את קבלת הקהל ביום חמישי לאחר שכבר התפרסמו הדברים מעל לוחות המודעות... אך הסוכן הסביר שכעת שכמעט אין חברות שטסות לארה"ב הטיסות מלאות עד אפס מקום, לא נאריך בדברים אך מכל הכיוונים ניסו לשנות את רוע הגזירה.

ואז מקבל רבי אליהו מאיר שכרטיס אחד התפנה ליום שלישי בערב, ליתר ביטחון הוא טס בטיסה זו כשאת הגר"א ילווה הנכד, ביום האחרון בס"ד הושג 2 מקומות ליום רביעי בלילה, עקב הפרשי השעות הטיסה היוצאת בחצות מגיעה בחמש בבוקר לניו יורק, אמנם זה קושי עצום מיד להתחיל בעבודה ללא מנוחה, אך זאת היתה הברירה הטובה יותר.

איך אני יאכל ליד אנשים שעדיין לא אוכלים!?

מראש כך הבינו ילדיו שעקב גילו המופלג הם צריכים לרכוש עבורו כרטיס בפרימיום, שיוכל לשבת בזמן הארוך בצורה נוחה יותר, אך הוא הזהיר שאם יגלה שאינו במקומות הרגילים הוא קם ועוזב את המטוס, יש כאן כספי הישיבה ובשום אופן לא מבזבזים כספי הקדש. משעלו לטיסה התיישב במקומו במעבר ולידו זוג חרדים, הרב שראיתו חלשה מאוד, לצורך התמדתו מדפיסים לו את דפי הגמ' על דף בגודל גיליון מאין מודעות הגיוואלד הירושלמיות... מיד משהתיישב הוציא את דפי הגמ' והחל שוקע בלימודו לאורך כל הטיסה, הזוג היושב לידו גילו מאוחר יותר שהיה קשה להם להסיר עין הן מצורתו של הרב והן משקיעותו בלימוד.

משהוגש לו הארוחה המשיך בלימודו, הבעל הבין שהרב לא שם לב שהניחו לו את האוכל הוא עורר את תשומת ליבו, אך הוא באמת הפשוטה שלו אמר, אבל אתם עדיין לא קבלתם!, הם לא הבינו את התשובה, מה זה קשור יקח עוד מספר דקות והם יקבלו, ביתיים הרב יכול לאכול, והרב תמה, איך אני יאכל ליד אנשים שעדיין לא אוכלים!?. בסיום הטיסה כשהנכד ניגש לסייע בעדו ניגש הבעל ושאל לזהות האיש ומה הוא עושה, מששמע שהוא בא לזכות את אחינו בני" בהחזקת הכולל, ביקש מאוד אם הרב יכול להגיע לביתו, אני לא גביר אבל אני מאוד רוצה להיות חלק ממוסד של יהודי כזה, הוא מסר את כתובתו לנכד בתקווה שיענו לבקשתו.

משירדו ונפגשו עם רבי אליהו מאיר שבא לקבלם, מסר הנכד את הכתובות לידי אביו, ואכן בתום קבלת הקהל באותו בוקר טילפן לאותו יהודי וקבע עמו להגיע בשעה חמש אחה"צ, הלה אמר שבדיוק אז מתחיל מול ביתו תפילת מנחה וערבית, הוא ימתין ליד בית הכנסת, וכך הווה, הם הגיעו לביהכ"נ בשכונת בורו פארק, לאחר תפילת ערבית היהודי נתן יד לרב העביר אותו את הכביש ועלו לביתם.

שאל המארח אם אפשר להוציא לחיים

משהתיישבו שאל המארח אם אפשר להוציא לחיים לכבוד הרב, והרב אלטמן ענה בשלילה, הוא אמר שאינו מוכן לטעום כלום

הרב הכסטר עלה למעונו של מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, ושאל אותו - "כיצד יכולים לדעת על אדם יש לו יראת שמים?" - רבי חיים השיב בקצרה, כדרכו בקודש: הסתכל על פניו היטב, ותראה

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

וַיֵּצְאוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה (לה כ)

המשגיח, הגאון הצדיק רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, עומד בספר 'לב אליהו' על נקודה עצומה שיש להתבונן בה בפסוקים אלו. התורה מציינת שבני ישראל יצאו "מלפני משה". לכאורה פרט זה מיותר, שכן בתחלת הפרשה מסופר שמשה הקהיל את כל בני ישראל, ואם כן היה די לכתוב "ויצאו כל עדת בני ישראל", ללא צורך לציין מהיכן יצאו.

בהסבר הדבר, מקדים רבי אליהו להביא את הכתוב במשלי: "אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן" (ג, לד). רש"י מפרש שם: "ללצים - אדם נמשך אחריהם, לסוף אף הוא יהיה לץ עמהם. אם לענוים יתחבר, סוף שיתנו מעשיו חן בעיניהם של בריות".

כלומר, אם מצאה חן בעיני האדם דרך הליצנות, ובחר לשבת במושב לצים, בסופו של דבר הוא יהיה לץ בעצמו ויעשה לחלק בלתי נפרד מהם. אך אם דרך הענוה מצאה מסילות בלבבו, הרי הוא יחפש כל אמצעי כיצד לקנות מידה זו, ומובטח לו כי יעלה הדבר בידו עד כי ימצא חן בעיני כולם; כי כן טבע האדם, להמשך ולהיות מושפע מסביבתו.

כעת נבין, אומר רבי אליהו, את הדגשת התורה כי בני ישראל יצאו 'מלפני משה' - היה ניכר על פניהם שיצאו 'מלפני משה'. הרוממות של משה רבינו, הקדושה והטהרה של בן אנוש שזכה להגיע לפסגת הגדלות שמסוגל אדם להעפיל אליה, לדבר פנים אל פנים עם השכינה הקדושה - כה השפיעו עליהם, עד שצורת פניהם העידה עליהם שכעת הם יצאו מלפני משה.

התבוננות פשוטה בעוברים והשבים ברחוב

דוגמא לכך, כותב רבי אליהו, ניתן למצא על ידי התבוננות פשוטה בעוברים והשבים ברחוב. על אדם רגיל שהולך לעסקיו, יהיו אשר יהיו, לא ניתן לראות להיכן הוא הולך או מהיכן הוא מגיע. אך אם נראה אדם שהולך בחוסר שווי משקל, ידיו מתנועעות לצדדים והילוכו מקרטע, נבין כי כנראה יצא כעת מבית מרזח...

להבדיל אלף אלפי הבדלות, היה ניתן לראות על כל התנהגותם והלכונם של בני ישראל, כשהם נהדרים במראיהם ונאים בתהלוכותיהם, שכעת הם יצאו מלפני משה.

רוח הדברים כבר נמצא בלקוטי מהרי"ל, שכתב כי כאשר אדם עומד לפני צדיק ואדם גדול, יש לו בהירות רבה והתעוררות הלב

לרוממות וקדושה; כאשר הוא יוצא מלפני הצדיק, ההתעוררות והבהירות בדרך כלל נעלמות כלא היו. אך בני ישראל, כשעמדו לפני משה, היתה להם בהירות ורוממות כה רבה - עד שהשפיעה עליהם לזמן ארוך.

רבי אליהו הסיק מכך לפני תלמידי הישיבה שומעי לקחו, שכאשר בני הישיבות יוצאים לימי בין הזמנים לאחר תקופה ממושכת של שהות והתעלות בישיבה הקדושה - פניהם אמורות לענות בהם שהם בני תורה, והכל ירגישו בהנהגתם שהם לומדי תורה! החן שאמור להיות נסוך על פניהם וההדר בהנהגותיהם, ובסביבתם יעידו בהם שכעת יצאו מהיכל הישיבה.

כל תנועה, כל זיו, כל הגה ודיבור אמורים להעיד עליהם שהם בני ישיבה, ומכך שחובה מוטלת עליהם להשתדל לגרום קידוש השם במעשיהם, ולא חלילה חילול השם. הבריות לא באים לבחון את התלמידים ברמת ידיעותיהם בתורה, אלא דוקא את הנהגתם והלכונם עם הבריות.

הוא סיפר לי דבר נפלא שארע עמו באותו שבוע

לפני כמה שנים, עברתי סמוך לישיבת מיר ברכפלד, ופגשתי את המשגיח הגאון הצדיק רבי ראובן הכסטר שליט"א. הוא סיפר לי דבר נפלא שארע עמו באותו שבוע:

רבי זיידל ציין שעל אף שהיתה לו, כמו לשאר תלמידי ישיבת מיר, יראת כבוד עצומה ונוראה כלפי המשגיח, למרות זאת אזור אומץ לשאול את רבו: "מה כונתכם בהתבטאות זו על בעל האכסניה ש'תורתו אמנותו'?"

השיב לו רבי ירוחם כך: "הלא בעל האכסניה הוא אישיות הנושאת על עצמה כתרים רבים בהנהגת הכלל, ומשמש בתפקידי מפתח שונים: הוא ראש הקהל שמתעצם עמו בעניני הקהילה; הוא משמש כראש 'חברא קדישא' של העיר; עליו מוטלת האחריות של כשרות החנויות; הוא מנהל את קרנות הצדקה והגמ"ח הכללי המקומי ועוד".

והמוכר שגילו נושק לגיל הגבורות עולה ומטפס על הסולם

"ולמרות כל זאת, אם שמתם לב", אמר רבי ירוחם, "בעת שהתאכסנו אצלו, הוא היה עסוק במשך שעותים תמימות בעמק הסוגיא! ולא זו בלבד: תוך כדי למודו הפריעו לו כמה וכמה פעמים בענינים דחופים שונים, ובגמר הענין המשיך בלימודו כרגיל כאלו לא הופרע כלל, ושקע שוב בסוגיא שלפניו בדיוק היכן שעצר קודם. תאמרו לי איך יתכן לנהוג כך, אם לא מי ש'תורתו אמנותו'!..."

בהתפעלותו, הוסיף רבי ירוחם להמשיל זאת באזני תלמידו במשל הבא: הדבר דומה לאדם שקיימת ברשותו חנות לממכר יינות ומשקאות חריפים. החנות הומה אדם כל העת, והמוכר שגילו נושק לגיל הגבורות עולה ומטפס על הסולם כפי צורך עבודתו. בשביל האחד הוא עולה להוריד יין אדם, ולרעהו יין לבן; לפלוני יין שרף ולאמוני יין ישן נושן - כל אחד לפי בחירתו ורצונו.

פעם עבר שם ידידו משכבר הימים, ולמראה התרוצצותיו העיר לו בפליאה: "כיצד הנך מסוגל בגילך המתקדם לטפס על הסולם מאות פעמים במשך היום? הלא אין זה לפי כחותיך? האם הבריאות שלך חשובה בעיניך פחות מממונך?"

השיב לו המוכר: "אכן אתה צודק, ואין זה לפי כוחותי, ובודאי שהבריאות חשובה מאד בעיני. ולכן אחרי הצהרים אני נשאר לנוח כמה שעות בביתי. אבל מה אעשה ובחנות תלויה מחייתי, ואיך אני יכול לוותר על כך? כל זמן שאני מחזיק את החנות, כך ומטל עלי לנהוג: לעלות ולרדת, לעלות ולרדת..."

"כך היא גם דרכה של תורה", הטעים רבי ירוחם. "אם האדם חש שהתורה היא אמנותו, הוא אינו מתעייף כלל! כך נוכחתי בבעל האכסניה ההוא - כל ההפסקות מהלמוד לא הפריעו לו כלל, כיון שהוא היה באמצע האמנות שלו ללמד וללמד!"

גם אנו, בני התורה, צריכים לדעת שלעולם אין חדלים ומפסיקים. בן תורה דומה למי ש'תורתו אמנותו', ועליו להראות בכל מצב ובכל עת כ'בן תורה'. הלוכו ברחוב, כמו גם הנהגתו בתוך הבית פנימה, ושיגו ושיחו עם הבריות - אמורים להיות כצורת מי שתורתו אמנותו, שפנימיותו הנאצלת תהיה נכרת עליו ללא צל של ספק כלל.

(מתוך אוצרותיהם אמלא)

הרב הכסטר עלה למעונו של מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל ובתוך הדברים שאל אותו - "כיצד יכולים לדעת על אדם האם יש לו יראת שמים?" - רבי חיים השיב בקצרה, כדרכו בקודש: "הסתכל על פניו היטב, ותראה".

"התשובה לא סיפקה אותי", ספר לי הרב הכסטר. הוא פנה ועלה לביתו של מרן ראש הישיבה, הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, וחזר בפניו על השאלה. הרב שטיינמן השיב בפשטות את אותו העקרון: "מסתכלים עליו ורואים..."

כאשר הגיע לשיבה, סיפר הרב הכסטר את כל הענין לבחורים, והוסיף כי הנושא עדין אינו ברור אצלו. אחד הבחורים נכנס לראש הישיבה, הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ושטח בפניו את השאלה - כיצד ניתן לדעת על בחור אם הוא ירא שמים?

וראה זה פלא - שלשה נביאים נתנבאו בסגנון אחד. רבי אריה ציטט על אתר את הפסוק "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" (שמות כ, יז), והפטיר: "יראת שמים רואים על הפנים"... ויהי לפלא! לאחר שהות קצרה, הוסיף רבי אריה עוד משפט: "אמנם, כדי לראות זאת, צריך שגם הרואה יהיה ירא שמים... רק כך הוא יוכל להבחין על פני אדם אם יש לו יראת שמים!"

אדם שיש בו תוכן רוחני, והתורה מעסיקה את חושי והגיזוני לבו, הדבר ניכר עליו מבחוץ. אם מתבוננים בו, רואים עליו את אשר יש בו.

סיפור נפלא סיפר הגאון הצדיק, רבי זיידל אפשטיין זצ"ל

סיפור נפלא סיפר הגאון הצדיק, רבי זיידל אפשטיין זצ"ל, משגיח ישיבת 'תורה אור' ומגדולי שרידי בעלי המוסר:

בהיותו בחור בישיבת מיר, התקימה באחד הימים שמחת נישואין של אחד מבחירי תלמידי הישיבה, הגאון רבי דוד ליפשיץ זצ"ל, מי שלימים נודע כרבה של העיר סובאלק, וכנה בהערצה 'הסובאלקער רב'. בשנותיו המאוחרות יותר ניהל את מפעל החסד 'עזרת תורה' בארצות הברית, ועמד בעזר וסיוע רב ליישובות רבות ולמוסדות תורה.

אל החתונה נסע רבי זיידל בצותא עם רבו המשגיח, מרן הגאון רבי ירוחם ליוואויץ זצ"ל. הדרך ממיר לסובאלק, שם התקימה השמחה, היתה ארוכה מאד, כך שלא היו נוסעים לשם ברציפות, אלא היו נותרים ללון באכסניה מזדמנת באמצע הדרך. לצורך כך, חיפשו מקום ראוי שיוכלו ללון בו בבטחה וברגע.

לאחר ברורים, שמעו על ראש הקהל באותה עיירה שנעצרו בה, כי הוא יהודי צדיק ובעל חסד, שניתן לסמךו עליו ללא עוררין, הן לגבי ארחות חייו והן בענין הכשרות בביתו. רבי ירוחם אכן נפנה להתאכסן אצל אותו אדם.

בבוקר, לאחר שיצאו מהאכסניה, דיבר רבי ירוחם בהתפעלות רבה אודות בעל האכסניה. הוא התבטא שוב ושוב שבעל האכסניה 'תורתו אמנותו', וציין שהיתה לנו זכיה ללון בבית של יהודי כזה.

והנה ביום מן הימים, שריפה פרצה במחסן של 'יד עזרה', וסחורה יקרה מאוד נשרפה כליל. הנזק היה עצום ואיים למוטט את כל מפעל החסד האדיר. המחסן היה מבוטח בפוליסת ביטוח, אבל כשעשו את הביטוח לא חשבו שיהיה במחסן הזה סחורה בהיקפים כאלו, והפוליסה לא עודכנה בהתאם

הסופר הנודע הרה"ח ר' יאיר וינשטוק
עם סיפורים מסבו הצדיק הגה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל

בגליונות הקודמים הבאנו אוצר בלום של מעשי פלא מהצדיק הפלאי רבי אשר פריינד זצ"ל, כפי ששמענו אותם מפי נכדו הסופר הנודע הרה"ח ר' יאיר וינשטוק, שהתגורר במשך שנים בסמיכות לסב הגדול, והיה שותה בצמא את דבריו ונועץ בו על כל צעד ושעל. הרב וינשטוק אף חיבר לימים את הספר 'ר' אשר' המגולל את קורותיו והנהגותיו המופלאות של הצדיק הירושלמי. כעת אנחנו מביאים מספר עובדות וסיפורים נוספים ששמענו מפיו של הרב וינשטוק.

"דרכו של ר' אשר היתה לברך אנשים בצורה נחרצת, ודבר מדבריו לא נפל ארצה. היה מגיע אליו אדם חולה, והוא היה אומר לו: "אין לך כלום אתה בריא ושלם", או "תשתה הרבה תה וזה יעבור", ואכן כך היה. כבר סיפרתי שהוא ריפא אותי, מאבן גדולה שהייתה לי בדרכי היציאה מהגוף, וזאת על ידי שנתן לי לשתות שמן זית עם מיץ לימון, והרבה מים...

אם היה זה אדם אשכנזי, ר' אשר היה נותן לו מכה קטנה עם היד שאותה רצה לנשק

יקרים מכל קצוות הקשת, ר' אשר היה אבא של כולם בלי שום הבדלים מאיזו קהילה אתה ומה המוצא שלך.

"והנה ביום מן הימים אירע מקרה מאוד לא נעים. שריפה פרצה במחסן של 'יד עזרה', וסחורה יקרה מאוד נשרפה כליל. הנזק היה עצום ואיים למוטט את כל מפעל החסד האדיר שהקים ר' אשר. אומנם המחסן היה מבוטח בפוליסת ביטוח מסודרת, אבל כשעשו את הביטוח לא חשבו שתהיה במחסן הזה סחורה בהיקפים כאלו, והפוליסה לא עודכנה בהתאם כשהארגון החל לצמוח ולהתפתח, כך שהביטוח היה על חלק קטן מאוד מהסחורה שנשרפה.

"מאחר ומפעל החסד הזה החזיק כל כך הרבה משפחות ברוכות ילדים, החליטו רבני בני ברק שחייבים להציל את הארגון ואסור לתת לו לקרוס בגלל השריפה הזאת. החליטו רבני העיר לעשות מגבית מיוחדת ל'יד עזרה', כשבשבת הקרובה כל רב ידרוש בבית הכנסת שלו אודות חשיבות התמיכה בארגון שעוזר לעניים לקנות את כל צרכיהם במחיר מוזל מאוד. ר' אשר שמח מאוד על העזרה, ונקבע יעד של 200 אלף לירות שאותו אמורים היו רבני העיר לגייס לטובת כיסוי החובות של ר' אשר.

"ר' אשר לא הרשה לתלמידיו לכנותו 'רבי', או 'הרב', ובשנים מוקדמות יותר גם לא הסכים שיקראו לו 'ר' אשר', אלא פשוט 'אשר'. רק כשהתבגר מעט הסכים שיוסיפו את הכינוי 'ר' כי כך מקובל לקרוא לאנשים מבוגרים, בלי קשר למעמדם הרוחני.

"כך גם אם היה מגיע מישהו לנשק לו את היד, זה היה תלוי מאוד מי הוא האיש. אם היה זה אדם אשכנזי, ר' אשר היה נותן לו מכה קטנה עם היד שאותה רצה לנשק, כדי להפגין בצורה הכי חדה וברורה את מורת רוחו מהעניין. אבל אם בא יהודי ספרדי לנשק את ידו, הוא לא התנגד. ולמה? כי אצל בני עדות המזרח זאת מחווה מקובלת שבנים מנשקים את ידי אביהם וזקניהם, וכן מקובל לנשק ידי אנשים מבוגרים, ואילו אצל האשכנזים נישוק היד זאת מחווה שעושים רק לצדיקים.

והנה ביום מן הימים אירע מקרה מאוד לא נעים

"מעשה נוסף שמעתי מאחד ממנהלי 'יד עזרה'. היה זה בתחילת דרכו של הארגון, הצרכנייה היתה מקום עריכת הקניות של יהודים

דממה שררה בחדר, הנוכחים הביטו זה על זה בתדהמה, אך מיד קם הקונסול הבריטי קד קידה והכריז: "אנחנו מעריכים מאוד את אמונתך ואת יושרך, נמתין כאן עד צאת השבת..." רבי שלמן הודה לנוכחים ושב לבית המדרש להמשך לימוד התורה

צורך סיפורים על כבוד שבת במחיצת גדולי ומאורי הדור זי"ע!

הרב ישראל ליוש

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שְׁבַתוֹן לָהּ... (להב)

את הנוסעים סביבו: "מתי מתעתדת האניה לעגון?" לאחר שעה ארוכה מורטת עצבים, עגנה האניה על חוף מבטחים. היה מספיק זמן עד שקיעת החמה, אך הרב מבריסק הודיע לבני ביתו: "אצלי כבר שבת..." הוא מיהר לרדת מהאניה והורה להשאיר עליה את החפצים, ולא שם ליבו כלל וכלל לחששות שהמזווה נשארות שם כהפקר, ואין ספק שיחטטו בהן ויתכן שייגנבו חפצים או יאבדו.

בתו הקטנה בקשה ליטול עמה שרשרת אחת שקיבלה מתנה מאמה הי"ד, "הרי לא נשאר לי אף מזכרת מאמא, רק השרשרת הזו..." התחננה הבת - "היא יקרה לי מאוד והשבת טרם נכנסה...!" "בתי היקרה!" - ענה לה הרב מבריסק בחמלה - "אף אני משאיר שם את הכתבים של אבי מרן רבי חיים מבריסק, את הרי יודעת כמה הם יקרים לליבי וכמה מסרתי את נפשי עליהם, אך השבת היא מעל הכל..."

כששמעה הבת שכתבי הסבא נשארים באניה, נחה דעתה, והבינה כי בשעה זו באמת אי אפשר לקחת כלום מהאניה... פעם נסע הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ מקמניץ זי"ע לארצות הברית כדי לערוך מגבית עבור הישיבה. בשבת התפלל רבי ברוך בער בבית הכנסת החרדי יותר, זו שמחיצת עזרת הנשים היתה עשויה כתיקונה, ולאחר התפילה השמיעו דרשה בדבר חשיבות 'החזקת תורה', והמתפללים נקראו לתרום כסף לישיבה.

הצביור אכן התעורר והחליטו לתרום לישיבה סכום עתק בימים ההם, אלפיים דולר!...

מיד בתום תפילת ערבית במצאי שבת, הוגש לרבי ברוך בער צ'יק עליו היה רשום הסכום מכובד 2000 דולר!, אלא שלא מצא חן בעיני רבי ברוך בער שהצ'יק היה מוכן מיד בגמר התפילה, הוא חשש שחיללו את השבת כדי להכינו, ולתדהמת המתפללים קרע רבי ברוך בער את הצ'יק לגזרים, והסביר: "הישיבה אכן זקוקה נואשות לכסף עבור המשך קיומה, אך אינני רוצה להשתמש להחזקת תורה בכסף שיש בו משום סרך חילול שבת..."

משרתו של הגביר האדיר מנחם דניאל הופיע בביתו של הגאון רבי שלמן מוצפי זצ"ל בעיצומו של יום השבת, ושליחות בידו, לקרוא לרבי שלמן לבית הגביר, שם אמורה להיערך עתה חתימה על עסקה גדולה עם הקונסול הבריטי שהגיע בראשות משלחת גדולה ורמת דרג מבריטניה כדי לחתום על העסקה.

הנה בפרשת כי תשא לאחר הציווי על מלאכת המשכן, הקב"ה מבקש ממושה רבינו להזהיר את ישראל על שמירת השבת, ואילו בפרשתנו מקדים משה רבינו להזהיר על השבת לפני שהוא מצווה על מלאכת המשכן.

ואמנם, משה רבינו עושה כן, משנה מסדר הציווי של הקב"ה, ומקדים את השבת למשכן, כדי ללמד את ישראל שהשבת חשובה יותר, ואינה נדחית מפני מלאכת המשכן.

אלא שהדברים עדיין טעונים ביאור, משום שבפרשת כי תשא, אזהרת השבת נאמרת בלשון מיעוט: 'אך את שבתותי תשמורו', כל אכין ורקין - מיעוטיין, למעט שבת ממלאכת המשכן. הרי במקום למעט, היה הקב"ה מצווה על השבת לפני המשכן, כמו שעשה משה רבינו, ומזה היינו לומדים שהשבת חשובה ואינה נדחית מפני מלאכת המשכן.

אלא, מיישב הכלי יקר' שהשבת יש בה משום כבוד הקב"ה, להורות כי הוא ית' חידש את עולמו, ואילו המשכן מורה כולו על כבוד ישראל, שויתר להם הקב"ה והשרה את שכנתו בתוכם ומחל להם עון העגל, אם כן, הקב"ה חס יותר על כבוד ישראל, לכן הקדים את המשכן המורה על כבודם, לשבת המורה על כבודו, וכדי ללמדנו שמכל מקום השבת חשובה ואינה נדחית מפני מלאכת המשכן, כתב את אזהרת השבת בלשון מיעוט 'אך...'. אבל משה רבינו חס על כבוד הקב"ה יותר מכבוד ישראל, וע"כ הקדים את השבת, וממילא מהקדמה זו כבר ילמדו ישראל שהשבת חשובה ואינה נדחית מפני מלאכת המשכן.

האניה בה הפליג מרן הגאון רבי יצחק זאב סולובייצ'יק מבריסק זי"ע אל ארץ הקודש, עמדה להגיע אל היעד, אלא שהשמש גם היא עמדה לשקוע ולהביא עמה את השבת הקדושה, ולחרדתו של הרב מבריסק, חניית האניה התארכה ואיימה להסתיים אחרי כניסת השבת. אחוז חיל ורעדה, הביט הרב לסירוגין בשעון ובשמש, שואל כל העת

הייתי באיזו שבת גיבוש, מספר הג"ר חיים ברוך נבנצאל שליט"א ראש ישיבת תפארת יעקב בזכרון יעקב, ונהגתי שם את חומרותי בהלכות שבת. יהודי נכבד, שאל אותי, מדוע הינך מחמיר כ"כ וכי הינך סבור כי גדולי הפוסקים הסבורים שההלכה היא להקל טועים?

תשמעו יהודים!! בזה הרגע שאתם נוטלים את הגביע המלא ביין, ובאמונה יוקדת מקדשים.. בזה הרגע נהייתם שותפים למעשה בראשית,

בכל משבתיכם ביום השַׁבָּת (להג)

מאת: הרב צבי גטקר

שבת היא מתנה, יום של המלכת ה' בעולם, של גילוי שכינה, יום שבו ה' ציווה אותנו לעזוב את כל החשבונות, ולהתרכז, מתוך המנוחה, באמת ואמונה, בבריאת העולם, ובהשגחת הבורא.

ביום זה, עלינו לא רק לשמור את איסורי השבת, אלא לדאוג להיות במנוחה נכונה, בלא לראות אפילו חלילה חילולי שבת, ראייתם אמנם אינה עבירה, אך היא מעקרת את עיקר המטרה, שהיא ההתרכזות שלנו באמונת הבריאה.

יהודי מסיים תפילת ערבית של ליל שבת, נכנס בליווי מלאכי עליון לביתו, מזמור לכבודם, ולכבוד השבת, שמחה בבית, הוא נעמד ע"י השולחן, ונהיה שותף למעשה בראשית.

תשמעו יהודים!! בזה הרגע שאתם נוטלים את הגביע המלא ביין, ובאמונה יוקדת אתם אומרים: אשר קדשנו במצוותיו ו'רצה בנו' ושבת קדשך ב'אהבה וברצון' הנחלתנו זכר למעשה בראשית... בזה הרגע נהייתם שותפים למעשה בראשית. משום שאכן כן, מעשה בראשית, צריך זכרון, העולם רוצה לשכוח חלילה, שיש בורא שמשגח, ויש לו תכנית ורצון נעלה מעולמו אשר ברא, ובמצב כזה, יסודות העולם מתרופפים! ממש כך, עד, עד שבא היהודי, נעמד עם הכוס, ומכריז בעוז, ויכולו השמים והארץ, באותו הזמן, העולם מתייצב ומתחזק, והנה יכול הוא לעוד שבוע של ימי מעשה.

הייתי באיזו שבת גיבוש

הייתי באיזו שבת גיבוש, מספר הג"ר חיים ברוך נבנצאל שליט"א ראש ישיבת תפארת יעקב בזכרון יעקב, ונהגתי שם את חומרותי בהלכות שבת. יהודי נכבד, שאל אותי, מדוע הינך מחמיר כ"כ וכי הינך סבור כי גדולי הפוסקים הסבורים שההלכה היא להקל טועים? במקום לענות לגופם של דברים, מה עניינה של הנהגה מחמירה, סיפרתי לו כי שבוע שעבר לבשתי את בגדי השבת ויצאתי לתפילת ערבית, השמש שקעה זה מכבר, ואני כבר לאחר קבלת שבת שליו ונינוח, צועד לכיוון בית הכנסת, ולפתע בא לקראתנו אדם, בעל חזות יהודית, ראו בבירור כי הוא אינו מתושבי המושבה הגרמנית,

אלא יהודי מזרע אברהם, הולך גם הוא נינוח ודשן, ומקטרת בפיו, והוא מסלסל מתחת לשמפו ענני עשן.

קפאתי על מקומי, פרשתי את ידי למולו, ואמרתי לו בנימת תמיהה, יהודי שאבעס!!!, אך הוא בשלו..

לאחר שהלך, שאלו אותי מלווי, וכי היה לך מחשבה שהזעקה שלך תזיז אצלו משהו?

עניתי להם במשל: משל למה הדבר דומה, חתן קנה לכלתו שעון זהב, אבל לא סתם שעון זהב, אלא לאחר סבב התייעצויות ארוכות עם כלל בנות המשפחה המורחבת הוא קנה שעון זהב משובץ ביהלומים יקרי ערך, בשווי של 5000 דולר! וואו. כל בנות המשפחה המתינו בדריכות לסעודת ה'תנאים', איזו התרגשות, לא בכל יום רואים כלה מקבלת כזה תכשיט יקר ערך, מגיע הרגע, החתן מוסר את השעון, והכלה לוקחת את זה וזורקת בכעס על הרצפה תוך כדי שהיא קוראת לעברו: מה הבאת לי?, אזיק ליד מצופה באבני פלסטיק?!!... תתבייש. כולם לא מוצאים איפה להשים את עצמם, מרוב תמהון ובושה, הם ממש יוצאים מעורם.

זה הרי לא נשלט הזעקה: שאבעס!!

כן הוא הדבר אמרתי להם, כלפי שבת קודש; הקב"ה, אבינו אב

תכנית אחרת לדירה, עניתי להם שעדיין לא, אך אני סמוך ובטוח כי משמירה על כבוד השבת לא ניזוק, ובס"ד תהיה לנו דירה. עוברים עוד יומיים, וקיבלתי טלפון מרב של משפחת הכלה, המעוניין לברר איתי אם אני מבין את המשמעות לכך שאין לנו דירה לחזור אליה מהאולם..

אני בעוז רוח, אמרתי לו שוב, כי אני סמוך ובטוח בכוחה של השבת ונותנה, שוודאי לא יטשנו ותהיה לנו דירה מצויינת עוד יותר ממה שהיתה לנו.. כששמע כך, הניחני להמשיך בדרכי.

יום לפני החתונה, כשכבר אפילו בליבי החלו פרפרים לרחש

והנה, יום לפני החתונה, כשכבר אפילו בליבי החלו פרפרים לרחש, מה יהיה, בשעת בוקר אני מקבל טלפון, שלו' אני מדבר עם גלזר?, כן, עניתי, והקול מעבר לקו שואל, רציתי לברר התחנתם כבר?, מחר בעזרת השם אנחנו מתחתנים עניתי, ואז האדון מעבר לקו אומר באכזבה, טוב אז זה כבר לא רלוונטי, שיהיה במז"ט.., שנייה לפני שהוא ניתק, אני זועק לשפופרת, אדוני תמתין רגע, על מה מדובר?, והוא מסביר, תראה אתם התארסתם ופרסמתם בעיתון מודעת אירוסין, נכנסתם בעקבות הפרסום להגרלה על יחידת דיור לשנה חנים ע"ח המערכת, הבוקר נערכה הגרלה, ועליתם בגורל, אך כיון שאתה אומר שמחר אתם מתחתנים אני מבין כי כבר שכרתם דירה וזה לא רלוונטי.

מה אתה מדבר, עניתי לו, לא רלוונטי?, אין לך רלוונטי יותר מזה, וסיפרתי לו את המצב בו אני נמצא והסיבה לכך. ההוא התרגש, ואמר לי, תראה, קשה לי לחשוב על המאמץ העצום שנדרש ממני כרגע, לדאוג לנקיון ולכמה תיקונים דחופים שצריך לבצע ביחידה בתוך פחות מיום, אבל כשזו הסיבה אני נרתם. סוף דבר, מאז אנחנו מתגוררים בבני ברק!. ללמדך: כי השבת אינה רק שמירה על חובות השבת, לא פחות מכך, השמירה על כבודה ורוממותה של שבת היקרה בליבנו אנו.

(לתגובות והארות 08974974aa@gmail.com)

הרחמן, הביא לנו מתנה מיוחדת, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, איזו התרגשות, לובשים שיראים של שבת ויוצאים לרחובה של עיר, לראות את היופי של המתנה הייחודית. ופתאום רואים איזה אדון מעשן בשבת או חלילה נוסע ברכבו ודורס את השבת.. זה הרי לא נשלט הזעקה: שאבע'ס!!.

כן הוא הדבר אמרתי לאותו נכבד, אילו היית שואל אותי על חומרות בענייני מאכלים, הייתי אולי נכנס איתך לדיון לגופם של חומרות, אבל כאן הלא מדובר במתנה, תבין אותי, יקרה היא לי, ויש מקום של כבוד, לחששותי, להפסיד ממנה ולו משהו. וכאן המקום לסיפורו של הרב ליאור גלזר מקריית הרצוג שבבני ברק, על ההשגחה שיש למי שבכל כוחו מעוניין להימנע ממוגע עם חילולי שבת.

בעיקרון הייתי אמור לגור בכלל בחולון, מספר הרב גלזר, אבל בזכות השבת אני כאן בבני ברק, ומעשה שהיה, ממש כך היה: התארסנו למז"ט, וסיכמנו כי בתחילה נמשיך לגור בחולון בסמוך לשיבה בה שקדתי בהתמדה.

הכלה, דאגה לדירה נאה וקרובה לשיבה, חתמנו על חוזה שכירות לשנה, והמשכתי ללמוד, אשתי, הכלה דאז, דאגה לאבזר את הבית, לסדר מה שצריך, ושלחה לעדכן אותי שבוע קודם החתונה, כי אם ברצוני לארגן את חפצי בדירה אני מוזמן, ומהזמנה למעשה באותו היום באתי אל הדירה, הנחתי מה שחשבתי להניח, ויצאתי.

בכניסה לבניין ישב מישוהו.. הוא ראה אותי יורד נעמד הושיט את היד, ואמר לי, אהלן חבר, באת לגור כאן?, כן אמרתי לו, אני חושב לגור כאן, אה איזה יופי, הוא אמר, אתה נראה שכן טוב, וכבר עכשיו אתה מוזמן לחגיגה שאני עורך בכניסה כל שבת.. כששמעתי כך פני האפירו, בירור קצרצר עם האיש העלה כי מידי פעם בליל שבת נערכת במקום מסיבה של חילול שבת, ה"י.

תיכף עליתי אל הדירה, ולקחתי בחזרה את כל חפצי, ומיד דאגתי להודיע לכלה כי הדירה היא שחתמנו עלי' חוזה, לא רלוונטית, במקביל גם הודעתי לבעל הדירה כי אני ממש לא מרוצה מכך שהוא לא עדכן אותי על המתרחש בבנין בשבתות, וכי החוזה בטל. לא עוברות כמה שעות, וצד הכלה מתקשרים לברר האם יש לי

המשך מעמוד 15 | הרב ישראל ליוש

עד אז שבת וכיהודי אני מצווה לשמור על קדושתה..." דממה שררה בחדר, הנוכחים הביטו זה על זה בתדהמה, אך מיד קם הקונסול הבריטי קד קידה והכריז: "אנחנו מעריכים מאוד את אמונתך ואת יושרך, נמתין כאן עד צאת השבת..." רבי סלמן הודה לנוכחים ושב לבית המדרש להמשך לימוד התורה.

כשהגיע לבית המדרש היה שש ושמת, צהלתו היתה ניכרת על פניו, והסביר לשומעי לקחו: "מעולם לא הרגשתי קדושה עצומה כמו באותם רגעים, כאשר קדשתי את שמו ית' בפני עשרה נכבדים מאומות העולם שהמתינו יותר משעתיים בידיעה שהשבת קדושה ומכובדת מכל, והיהודים שומרים על קדושתה בלי פשרות..."

משלא מצא המשרת את רבי סלמן בביתו, הוא פנה לבית המדרש שם מצאו וביקש ממנו לבוא לבית אדונו הגביר לחתימת העיסקה...

הביט בו רבי סלמן בעינים תמהות: "עסקי חולין בעצם יום השבת...?!", אך במחשבה שניה החליט רבי סלמן לבוא עם המשרת לבית הגביר בעיצומו של יום השבת.

כשנכנס לבית הגביר הדור בלבושי השבת הטהורים, קיבלו אותו הנוכחים בהדרת כבוד ובראיה. הוא ניגש היישר לארון, הוציא ממנו שעון ואמר: "בעוד שעתיים תשקע השמש ומחצית שעה לאחר מכן תצא השבת, רק אז אוכל להתפנות ולעסוק בחתימת העסקה,

וסליחה מידידי הזמרים על הדברים הלא כל כך נעימים שכתבתי. הירגעו נא ידידי, לא התכוונתי דווקא לזמרים מעצם היותם לזמרים, אלא לכל האנשים שמוערכים ובעיקר מוערצים מהסיבות הלא נכונות. כן כן, אני מתכוון גם לסופרים ולעיתונאים...

מרבנים בשמחה - סיפור אמיתי על החיים שלנו, ועל הערכים שעליהם גדלים הילדים שלנו

יעקב א. לוסטיגמן

כשהחלו הבריטים להשתלט על תת היבשת ההודית, לפני כ-450 שנה, הם גילו עולם נפלא וקסום. שטחי ענק נפרסו לרגליהם, ובהם שטחים אינסופיים לגידולים חקלאיים בזיל הזול. העם ההודי היה כנוע והשתעבד להם בקלות, והבריטים ניצלו אותו בצורה מיטבית, כדרך של אימפריות הכובשות ומשעבדות עמים אחרים תחת כפות רגליהן. כך ייצרו ההודים עבור הבריטים תה, תבלינים, תבואה ומוצרים חקלאיים רבים אחרים, כשבחלק מהמקרים הם עשו זאת בכפייה, ובדרך כלל בשכר נמוך במיוחד.

הקצינים הבריטים שהגיעו כדי למשול בהודו ולשעבד אותה תחת הממלכה הבריטית הגדולה, באו לתקופות של שנים. כל אחד מהם הביא עמו את אשתו וילדיו, וכך התפתחה לה קהילה בריטית שלמה בהודו, הם גרו בשכונות מסודרות לבריטים, הקימו בתי ספר מיוחדים לבניהם ובנותיהם, וכמובן גם הביאו מורים ומורות מבריטניה הרחוקה. החיים שלהם היו כמעט מושלמים.

רק דבר אחד הציק מאוד לבריטים - החום הנורא. באנגליה הם התרגלו למזג אוויר קריר, טמפרטורה נעימה בקיץ, וקרירה בחורף. בהודו לעומת זאת, הם הרגישו כמו בגהינום. החום היה בלתי נסבל מבחינתם, והלחות הגבוהה הפכה את חייהם לקשים במיוחד.

מזגנים לא היו להם, וגם לא מאווררים. החשמל טרם הומצא באותם ימים, והדרך היחידה להילחם בחום היתה ה... מניפה. כל קצין בריטי, החזיק בידיו מניפה ונופף הנה והנה כדי להפיג מעט את החום ולהנעים מעט את האווירה...

כמובן שגם רעייתו, בניו ובנותיו של הקצין נופפו גם הם, עד שידיהם כאבו. הם לא הצליחו לבצע עבודה משרדית סבירה, או לצייר ולבשל, כי הידיים היו תפוסות כל הזמן עם המניפה. מה עושים?

הפתרון היה פשוט מאוד... יוצאים החוצה משכונת היוקרה הבריטית, תופסים את ההודי הראשון שמוצאים ברחוב, ודורשים ממנו להתלוות אליהם. בבית נתנו בידיו מניפה, וביקשו ממנו לנופף על הקצין הבריטי, כדי שהלה יוכל לבצע את עבודתו. בסום היום שילמו כמה פרוטות עלובות להודי המסכן ושלחו אותו לביתו, עם הוראה ברורה, שעליו להתייבב למחרת פעם נוספת, ולא, יבולע לו.

החלו הבריטים להחזיק לעצמם 'נפנפנים', כל בריטי הלך לכל מקום

כשהוא מלווה על ידי הודי מסכן שצריך היה לנופף לו כל היום. כל היום אמרנו? ובכן, לא בדיוק, הם החזיקו 'נפנפנים' שעבדו גם בלילות, הבריטים ישנו בנחת על מיטתם, וההודים עמדו ונפנפו להם כל הלילה...

הפתרון של הבעיה הקודמת, יצרה בעיה חדשה. זה לא נעים להחזיק משרת הודי שמלווה אותך לכל פינה. אין פרטיות, תמיד יש עוד כמה זוגות אוזניים שמקשיבים לכל מה שקורה במשפחה, וההודים הרי עובדים קשה ומזיעים, כך שגם הריח שהם מדיפים לא בדיוק נחמד לאפם המעונג של הבריטים העשירים והמפונקים. ואז הגיע הפתרון הבא... הכירו את הפיתוח הטכנולוגי הגדול של אותם הימים: 'מניפת הפאנקה'.

יצרו מתקן בסיסי ממתכת או מעץ, קשרו אליו מניפה ענקית העשויה מבד קנבס גס, אותה חיברו לבל שהשתלשל מגלגלת שנתלתה על התקרה, ו... הוציאו את החבל דרך חור מיוחד שפערו בקיר או בתקרת הבית. בחוץ בנו סוכה פשוטה להודי האומלל, הלה נדרש לשבת שם, ולמשוך בחבל, שוב ושוב, כשבכל משיכה הוא מניף את המניפה הענקית.

ישב לו ההודי בחוץ, בחום הנורא, ובפנים ישבו הבריטים והתענגו על האוויר שהוא הזרים להם באמצעות 'מניפת הפאנקה' המשוכללת.

ומעריציו של אניל התרבו כחול הים. הם חיקו את הריקוד שלו, ואת המשיכות המופלאות בחבל של המניפה. עד כדי כך הפך אניל פופולארי שאפילו אוסטיין, הקציין הבריטי שעברו נפנף אניל במניפה מבוקר ועד ערב, נדחק על הטריבונוט יחד עם כולם, כדי להבחין בפלא המדהים של ההודי אניל, שידוע לנפנף בכזאת מקצועיות נפלאה, ובכזה ריקוד נפלא, עם הקפוטטה מלאת הנצנצים שלו.

אמר לו אוסטיין, זה אניל! מלך הנפנפנים

ביום מן הימים הגיע דומיניק, אחיו של אוסטיין, לבקר את האח הצעיר שלו, אחרי שנים רבות שלא ראהו, מאז הרחיק נדוד ועבר להתגורר בהודו הרחוקה.

דומיניק התקרב לבית אחיו ושמע את הדאגות, תחילה נבהל, אבל אז חידד את אוזניו ושמע שאלו קולות שמחה, מצהלות הצופים המתלבים מאיזו תנועה חדשה בריקוד של אניל.

כשהתקרב וראה את אחיו נדחק בין ההמונים כדי לראות את ההודי המרק, שאל אותו דומיניק, מה לך אחי אוסטיין? מה כל כך מעניין ביצור הזה שמרקד שם עם הבגד המצחיק הזה?

אמר לו אוסטיין, זה אניל! מלך הנפנפנים, הוא יודע יותר טוב מכל ההודים בעולם לעשות לי אוויר נעים בבית. כשהוא מנפנף במניפה, אני מרגיש כמו באנגליה, קריר ונעים לי גם בשיא החום!

דומיניק נעץ בו מבט מוכיח והפטיר: "אבל אוסטיין, אתה לא נמצא עכשיו בבית ומתענג על האוויר הנעים. במקום זאת אתה נדחק על הטריבונוט, ושואג בהערצה להודי הזה שמנפנף ב'מקצועיות', ואין אף אחד בבית כדי ליהנות מהנפנף, שהרי כולכם עומדים בחוץ לראות אותו מנפנף!

אוסטיין השפיל את מבטו בבושה, ובאיחור של שנים הבין את טעותו. אכן, במקום לשבת על הכורסא וליהנות מהאוויר הנעים של המניפה, הוא נדחק כדי לראות את אניל נפנף לכבודו...

הבדיחה על חשבוננו

רבותי היקרים, הבדיחה הזאת היתה יכולה להיות מצחיקה, אם היא לא היתה על חשבוננו, ובעיקר על חשבון בני הנוער בדורנו.

לפני שנים, היינו יושבים בסעודת חתונה, והיה לנו משעמם באוזן. הביאו זמר כדי שישיר מעט ברמקול וינעים את האווירה. לאחר מכן, כשקמנו לרקוד, הזמר היה שר שירים שמחים וקצביים כדי לתת לנו חשק לרקוד לכבוד השמחה, לכבוד החתן והכלה.

בבית היינו מכניסים את הקסטה לטייפ, ושומעים שירים נעימים לאוזן, כדי שיהיה לנו נחמד. זהותו של הזמר לא שינתה לנו בכלל, וגם לא השאלה איך הוא נראה ואיזו קפוטטה הוא לובש. אם הוא שר שירים יפים האזנו לו, תוך כדי ביצוע מטלות אחרות בבית, ואם לא, החלפנו את הקסטה בקסטה אחרת.

אבל בשנים האחרונות התפתחה לה תרבות עקומה ומשונה. שכחנו שהזמרים עובדים אצלנו, שכחנו שהתפקיד שלהם הוא לעשות לנו נעים באוזן. במקום זאת, בני הנוער החלו להעריץ את

ביום מן הימים ישבו כמה קצינים בריטיים למסיבת מרעים. הם אכלו ושתו, לגמו כמה לגימות של יין משובח, ובטוב לבם ביין החלו פתאום להתווכח... "ג'יימס יידי", קרא אחד מהם לחבר שאירח את הקבוצה בביתו, "נראה לי שאתה צריך להחליף את ההודי שלך, הוא מנפנף במניפה בצורה מרושלת. האוויר פה לא מאוד נעים. אתה צריך לבוא לביתי, ולראות את ראקאש, ההודי שלי, הוא מנפנף בצורה מקצועית, אין נפנפן טוב ממנו!

"מה אתה מדבר שטויות?", נזף בו דומיניק, "אתה חושב שראקאש שלך יודע לנפנף טוב? בוא אלי הביתה ותרגיש את האוויר שמזרימה לי המניפה, אז תבין ותדע שהימנשו שלי, מנפנף הרבה יותר טוב.

הוויכוח התלבט וכמה קצינים נוספים המליצו בחום על הנפנפנים שלהם, עד שהחליטו לעשות תחרות.

הקימו כמה גדולה, עליה הציבו מספר מניפות, הושיבו צוות של שלושה שופטים נבחרים, וכל אחד מהנפנפנים ההודים הגיע בתורו כדי להראות את כוחו.

כמובן שהמתחרים הלבישו את מיטב המחלצות שלהם, גוזזו את זקן הפרא שלהם, להיראות כמו בני אדם, לבשו נעליים לרגליהם בניגוד למנהגם בדרך כלל, והגיעו לתחרות בהתרגשות גדולה.

כשהסתיימה התחרות, הוכרז המנצח! הכירו את אניל, הנפנפן הטוב ביותר. אדוניו הבריטי, אוסטיין היה המאושר באדם, ואניל עצמו כמובן היה שיכור מאושר.

למחרת היום כבר הגיעו כמה אנשים ונעמדו על יד הסוכה הדלוחה של אניל, לראות אותו מבצע את מלאכתו במקצועיות, כדי לבחון מה הסוד שלו ואיך הוא מצליח לנפנף טוב כל כך, עד שהוכרז כמלך הנפנפנים.

הם חזרו למגורי הקצינים הבריטים וסיפרו כמה שזה היה מרתק לראות את אניל במלאכתו, ולמחרת גדל קהל הצופים משמעותית, עד שלא היה מנוס אלא להקים פארנצ'ס, טריבונוט בלע"ז, כדי שכולם יוכלו לראות.

אניל עצמו הגיב כמצופה, הוא קנה חליפה יקרה, מעין קפוטטה מבהיקה עם נצנצים מיוחד, קיצץ היטב את זקנו כדי להיראות כמו בן אדם, והשתדל לשמור על גזרה נאה כדי שההופעה שלו תהיה מכובדת.

כשראה שקהל הצופים הולך וגדל, החל אניל להוסיף למלאכתו גם 'פיצ'רים', כל מיני תוספות מעניינות שנועדו לתת להופעה צבע וחן. הוא החל לבצע את משיכות החבל של המניפה תוך כדי ריקוד על המקום, הסוכה העלובה שלו הוחלפה בסוכת זכוכית שהוצבה על במה גבוהה, כדי שכולם יוכלו לראות.

אניל אפילו הצליח לסדר אצל אחר החברים שלו, שיארגן לו מעין פרוז'קטור צבעוני, באמצעות לפיד בוער שהוצב מאחורי זכוכית צבעונית, ומדי פעם גם פיזר מעט קמח שנראה כמו עשן צבעוני כשאורו של הפרוז'קטור המאולתר האיר אותנו ברכות והנצנצים של הקפוטטה המבהירה נצנצו באור יקררות.

בהתאם לכך גם הפארנצ'ס שנועדו עבור הצופים הלכו וגדלו,

אולי הגיע הזמן שנפעיל קצת את הראש, ונזכור, כל אחד לעצמו, שאת ההערצה שלנו אנחנו צריכים לשמור למי שראויים לה באמת, תלמידי החכמים חובשי ספסלי בית המדרש, ההוגים בתורת ה' במסירות נפש מופלאה. לא עוד מלך הנפנפים, אמור מעתה מלך הלמדנים, מלך השקדנים, מלך המתמידים, מלך ה'עובדים' - מאן מלכי, רבנן!

וסליחה מידידי הזמרים על הדברים הלא כל כך נעימים שכתבתי לעיל. הירגעו נא ידידי, לא התכוונתי דווקא לזמרים מעצם היותם לזמרים, אלא לכל האנשים שמוערכים ובעיקר מוערצים מהסיבות הלא נכונות. כן כן, אני מתכוון גם לסופרים ולעיתונאים...

שנעזור לו, הוא יכול למצוא לבד את הדרכים כדי לעזור לנו", כך אמר ר' אשר והמגבית אכן לא יצאה לפועל. "אבל זאת יש לדעת, שר' אשר לא ברח מהפרסום בגלל עצם הפרסום. הסיבה לבריחה שלו היתה נעוצה בגישה שלו לחיים. הרי הוא לא החזיק טיבותא לנפשיה בשום אופן, מבחינתו הוא בכלל לא עשה כלום, זה הכל הקב"ה עשה ושלח לו סיבות ומחשבות כדי שהוא יעשה זאת, ולכן הוא לא מבין איך אפשר לפרסם אותו על משהו שהוא לא עשה בכלל?" "הי רצון שנזכה ללכת בדרכיו ולהידבק במורשת המפוארת שהנחיל לנו, הן במסירות הנפש שלו למען הזולת במעשי חסד וכו', והן בהתבטלות המוחלטת שלו לרצון ה', והעובדה שאף שהוא הקים מוסדות אדירים ועשה כל כך הרבה למען הכלל והפרט, הוא החזיק מעצמו אדם פשוט כמו כולם, בלי שום הבדל בינו ובינם."

המסר ברור, אבל אנחנו צריכים ללמוד מכך הרבה יותר, לנו נראה שאנחנו פועלים, ואנחנו מצליחים, ולכן יש לנו כללים ברורים, מותר לנו להטיח בזולת דברי מוסר רק אם איננו זקוקים לו, אבל אם אננו זקוקים לו עלינו ללכת או, כך נראית השתדלות... לא, ממש לא, מי שמקדים נעשה לנשמע, מי ששייך לנשואי הלב, בכל סיטואציה אליה הוא נקלע הוא שואל את עצמו מה הקב"ה רוצה ממני בעת הזאת, כל שאר הדברים לא חשובים ולא תועלתיים, אם אני עושה מה שהקב"ה חפץ עשיתי את הדבר הנכון, מה תהינה ההשלכות גם זה אני בידיים של הקב"ה. כמה חשש עולה מהטפת מוסר על דבר שלדאבוננו נראה מה בכך, הרי כולנו עוברים לא במעבר חצייה, אבל יושב איש ת"ח איש אמת הוא רואה בעיניים של תורה את ההשלכות החינוכיות ואת חילול ה' שיתכן ויכול לצאת מזה, הוא הטריח את עצמו בנסיעה של 50 ק"מ כדי לקבל תרומה מאותו יהודי, אבל עכשיו מחובתו לקיים את מצוות הוכח תוכיח, הפעם גם ראינו שלא הפסיד כלום, להיפך אם עד עכשיו היה לו חסיד חדש בחמישים אחוז, הוא קיבל חסיד מושבע!

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ, ורעייתו מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

'מלך הנפנפים', ואת הסגנים שלו. הזמרים מופיעים בתלבושות 'מתקדמות', מקפידים על הופעה אישית מוחצנת, מנוצנצת, לפעמים אפילו גרנדיוזית, הם מצביעים לעצמם פרז'קטורים שיאירו אותם בצבעים שונים, גם אותם וגם את ה'קלידנים', שם מתקדם לאורגניסטים של פעם, והילדים שלנו שכחו, ובמקום זאת הם הפכו למעריצים שלהם ושל ה'קלידנים' השונים.

הגיע המצב לידי כך שמחותנים משלמים מחירים מופקעים לזמרים פופולאריים, ובחנתונה עומדים האורחים מול הבמה ומתבוננים בהערצה לא מוסברת בזמר, במקום לרקוד לכבודו של החתן שאביו שילם ממיטב כספו עבור הזמר הכל כך מוצלח.

המשך מעמוד 14 | רבי אשר פריינד זצ"ל

"ביום חמישי של אותה שבוע הלך אחד האנשים של 'ד עזרה' והתראין לעיתון, שם סיפר על פעולותיו של הארגון, על השריפה והנזק החמור שהיא גרמה, ועל המגבית הצפויה להתקיים בשבת. מטרתה הריאיון הייתה להכין את הציבור לכך שבשבת ישמעו דרשות ויצטרכו לקבל על עצמן לתת סכומי כסף נכבדים לטובת העניין. "כשראה ר' אשר את העיתון חשכו עיניו. פרסומת? חלילה וחס. ארגון 'ד עזרה' עוזר למישהו? ר' אשר פריינד עוזר לאנשים? זה הכל מאת ה' יתברך, אנחנו רק שליחים שלו ועושים את רצונו. "הודיע ר' אשר שהוא מבטל את המגבית! העובדה שהוא זקוק לסכומי כסף אדירים לא השפיעה עליו בעניין הזה. הוא מתנגד לפרסום בכל תוקף, ואם היה מעורב פרסום בעניין, הוא רוצה ללכת בדרך שונה לחלוטין. המגבית מבחינתו מבוטלת: "הקב"ה לא צריך

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

ולדבר על כלום הוא חייב להעיר לבעה"ב, "אתה העברת אותי את הכביש שלא במעבר חצייה, אינני מבין איך עשית דבר כזה, ילדים עומדים מהצד ולומדים מאתנו המבוגרים, כמה סכנה יש בדבר, ומה גם שמה יאמרו בני האמות על חרדים שאינם שומרים על חוקי התנועה... הבן רא"מ ניסה לרמוז לאביו שאין זה המקום, הוא מתארח אצל אדם שמבקש לעזור לו. אבל בעל הבית אמר לו, תן לרב לדבר חשוב לנו לקבל מוסר מאנשי אמת כאלו. כך המשיך הרב אלטמן ללא רחם, עד שלא הבטיח לו היהודי שהוא מקבל על עצמו לעבור רק במעבר חצייה, לא הסכים לדבר איתו על תרומה לשיבה, משהתחייב הלה אמר לו עכשיו תביא 'לחיים'. ואז אמר בעה"ב, אני לא גביר, גם ביתו בהחלט היה נראה רחוק מאוד מבית של גביר, אבל מה שהרב יבקש ממני אני אתן, גם אם אינני יכול! הרב אלטמן שאל אם יוכל לקבל על עצמו אברך לשנה, היהודי נענה מיד ואף התחייב להכפיל את הסכום אחרי שיסיים עסקה בקרוב! רבי אליהו מאיר שסיפר לי את הסיפור הסיק מכך מסקנה ברורה, "אני עשיתי שמיניות שאבי יטוס ביום רביעי בצהריים, את מי לא הפעלתי בנושא, והקב"ה צוחק עלי מלמעלה, הוא מכין לנו סכום תרומה נכבד שהשיבה לא יכולה לוותר על זה כל כך מהר, הסכום הזה נמצא דווקא בטיסה המאוחרת!"

הייחודיות בשיעור שלנו היא, שכל בחור מוצא בו את מקומו ומקבל ממנו הן את מתיקות התורה, ואת הכלים ללימוד עצמי של הגמרא, לדעת מה לשאול על מנת ללבן את ההבנה, וכך להבין עמוד גמרא בצורה יסודית ובהירה

שיחה מיוחדת עם הגה"ח רבי אורי וייסבלום ראש ישיבת 'נתיבות שלום' סלונים בביתר עילית, על שיעור 'עמוד יומי' שנוסד בישיבה לצעירים

מאת: אלעזר גולדברג

מוסדות התורה והישיבות הקדושות של חסידות סלונים מפורסמים לשם ולתהילה בכל רחבי הארץ. בישיבה לצעירים 'נתיבות שלום' הקיימת בעיר 'ביתר עילית', נוסד שיעור יומי לפי תוכנית 'עמוד יומי' הנמסר מפי ראש הישיבה הגה"ח רבי אורי וייסבלום שליט"א. בשיחה מיוחדת ל'דרשו' שמענו על ההתלהבות שניכרת בין בחורי הישיבה להצטרף למסגרת 'עמוד יומי' ועל השיעור המיוחד.

• שיעור יומי בישיבה לצעירים הוא דבר לא שגרתי

כאשר ראינו בתחילת השנה את הפרסום לקראת התוכנית החדשה, חשבנו שהדבר יוכל לתרום לבחורי הישיבה והחלטנו לצרף את התלמידים שהדבר מתאים להם לתוכנית ולמערכת השיעורים מדי יום. עם פתיחת התוכנית בראשית זמן חורף, הייתה התלהבות גדולה בין התלמידים, בתחילה הגיעו לשיעור שמונה עשרה בחורים ומיד לאחר מכן מעגל שומעי השיעור התרחב לעשרים וארבעה. השיעור היומי נמשך כארבעים דקות ומתחיל בשעה 15:30. זמן זה נקבע בזמן בו כל אחד מהתלמידים לומד במסכת שליבו חפץ.

• באיזה אופן משפיע השיעור על המשתתפים בו?

ברוך השם הבחורים מגיעים לשמוע את השיעור עם הרבה חשק והתלהבות! השיעור מותאם לכל הרמות והכשרונות, מחד - להסביר היטב את פשט הגמרא ומאידך - להוסיף עבור מי שמעמיק יותר מדברי המפרשים.

הייחודיות בשיעור שלנו היא, שכל בחור מוצא בו את מקומו ומקבל ממנו הן את מתיקות התורה, והן את הכלים ללימוד עצמי של הגמרא, לדעת מה לשאול על מנת ללבן את ההבנה, להתעכב על העניינים הדורשים עיון וכך להבין עמוד גמרא בצורה יסודית ובהירה. ישנם כאלו שמשקיעים בהבנה של פשט הגמרא, ויש את בעלי הכשרונות שמעמיקים בדברי המפרשים המובאים בחוברת 'עיון העמוד' וניתן לראות בחוש איך אלו וגם אלו מקבלים תועלת גדולה מאוד מההשתתפות בשיעור ומתוכנית 'עמוד יומי' בכלל, מה שמשפיע על הלימוד במשך כל היום גם בלימוד המסכת שלומדים בישיבה.

מיד לאחר סיום מסכת ברכות, נמסרה ללומדים שיחת חיזוק כהקדמה לתחילת לימוד מסכת שבת, על ההזדמנות הגדולה עבורם לקנות ידיעה במסכת חשובה מאוד הנוגעת לכל אחד במשך

כל ימי חייו. הובא בה מה ששמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בעל ה'נתיבות שלום', שכשם שכתב הרה"ק הרר"מ מדולינא זי"ע בספרו הקדוש 'דברי משה' (פרשת שמיני) שהטעם שאומרים בליל פסח את הפסוקים בהם נזכר יציאת מצרים, משום שבהם גנוזות ההארה והקדושה של יציאת מצרים ועל ידי אמירתם מעוררים את ההארות הטמונות בהם, כך הוא גם בתורה שבעל פה, שבמסכת שבת גנוזות ההארות הגדולות של שבת קודש ועל ידי לימודה מעוררים את הארות השבת שיאירו את הלבבות.

עלי לציין לטובה את חוברת 'עיון העמוד' על מסכת שבת, יש בה שילוב של הערות ביסודות העמוקים של הסוגיות בעיון המונגשים באופן ברור ובהיר, יחד עם סיכומים במקומות מיוחדים הכוללים את סיכום הגמרא רש"י ותוספות ובצירוף ההלכות המובאות בשלחן ערוך ו'משנה ברורה'. דוגמה נפלאה לכך היא הסיכום המופיע בתחילת המסכת של שש הדרגות באיסורי שבת, יש בו שילוב של מאמרי הגמרא, התוספות והראשונים ועד ההלכה למעשה ב'משנה ברורה'. אחד מהלומדים כבר שינן את הלימוד של הדף הראשון במסכת יחד עם ההקדמות והסיכומים שבחוברת וידע את החומר בעל פה! אין ספק שזה אחד מהגורמים להתלהבות בקרב בני החבורה ולציפייה להמשך ההצלחה בקרב כל משתתפי השיעור.

בשניה שלאחר מכן הוא שולף במהירות את המודעה מידו של הבחור, מעיין בה קלות ומתאבן על מקומו. שניות של הלם בסופן הוא קורס על כיסא מזדמן כשכל גופו מרטט בבכי עז. "איך הגעתם לבחור הזה? מאיפה אתם מכירים אותו?"

לפני מספר ימים התקשר אלי אחד מידידי, "אני חייב לספר לך משהו". הוא אמר לי.

מאת: הרב ישראל היימן

פרשיות אלו של הקמת המשכן מעוררות תחושת התרגשות. כל מהות עשיית המשכן הינה ביטוי לקרבת ה' ולאבתו לעמו. כיום, שעדיין לא זכינו והמקדש לא עומד על מכוננו, מתגלה הקירבה בדרכים אחרות. הקב"ה מראה מפעם לפעם את ידו החזקה ואת אהבתו לעמו דרך מקרים יוצאי דופן.

אחד מהם הוא הסיפור הבא.

לפני מספר ימים התקשר אלי אחד מידידי. יהודי נפלא שעוסק בחינוך בקירוב ובכל דבר שיש בו כבוד שמים. "אני חייב לספר לך משהו". הוא אמר לי. הטייתי את אוזני וכיוונתי את ליבי, והרי המעשה לפניכם כמעט במילים שלו...

ידידי הנזכר מלמד בין היתר במסגרת לימודים יחודית. שם נותנים בית חם לבחורים ומאמינים עליהם את לימוד התורה ועבודת ה'. עם תחילת מלחמת חרבות ברזל החליט ידידי לעשות משהו של חיזוק מיוחד בתוך המסגרת הרגילה והקבועה כדי לתת לבחורים את הזכות להיות שותפים אמיתיים עם כלל ישראל בפן הרוחני של המלחמה.

לאחר מחשבה הוחלט על חיזוק בליל שישי לניצול הזמן והכנה לשבת קודש. המתכונת שהתחילה אז וממשיכה עד עכשיו בס"ד היא, שכל ליל שישי מתקיים שיעור מיוחד מרב אורח בנושאי הלכה או מוסר. בכל פעם משהו שונה ומיוחד שסוחף את הבחורים לריתתא דאורייתא או לחיזוק בנושאים שונים בעבודת ה'. בשביל לשמור על הייחודיות של העניין הוא משלב שבוע להביא מבחוץ לתוך המקום את הרב ושבוע שני יציאה לבית של רב זה או אחר או למקום בחיק הטבע בו נפתחים הלבבות ושם לערוך את השיעור.

כמובן שדבר כזה לוקח משאבים גדולים, גם כלכליים וגם אישיים. לדאוג כל שבוע לרב אחר ופעם בשבועיים גם למקום להתארח בו על בסיס קבוע. זה משהו שתופס הרבה זמן וכח. אבל תחושת השליחות והמסירות גוברת על הכל. בפרט שלאחר תקופה מאז החלה התכנית הוא התחיל להקדיש כל שבוע את החיזוק המסוים הזה לע"נ אחד מאלו שנרצחו במלחמה. חלקם אנשים שנהרגו בשמחת תורה וחלקם כאלו שלאחר מכן. כיון שידידי עוסק גם הרבה בקירוב רחוקים הוא מכיר לא מעט משפחות שלהם קרובים שנהרגו על קידוש ה' במלחמה הזו והוא עושה טובה עם נשמת

הקדושים וגם מביא נחמה למשפחות כשהוא מקדיש כל שבוע את הלימוד והחיזוק למישהו אחר.

כעת מתחיל מרוץ של טלפונים לכל העולם

בשבוע עליו הוא מספר הכל היה נראה רגיל. בתחילת שבוע הוא קיבל בקשה מאחד ממכריו ששמע על החיזוק והשיעור להקדיש הפעם את הלימוד לע"נ אחיינו שנהרג בלחימה באחד היישובים בימים שלאחר שמחת תורה. מיד אחר כך הוא סיכם עם רב הכותל שהשיעור השבוע יערך על ידו בסמיכות לשריד בית מקדשנו כשלאחר מכן משפחה יקרה מתושבי הרובע היהודי התכוננו לארח את הבחורים על שולחנות ערוכים ובשירת הלב והנשמה אל תוך השעות המאוחרות של הלילה.

הכל היה נראה מצוין וטוב מתמיד. ידידי יכל לישון רגוע בלילה כאשר הוא יודע שהשבוע הכל מסודר על הצד היותר טוב. ביום רביעי, קצת יותר מעשרים וארבע שעות לפני השיעור המיועד הכל התחיל להסתבך. טלפון מתקבל מלשכתו של רב הכותל שהייתה טעות בתכנון. ליום הזה בשעה הזו מתוכננת עצרת גדולה בכותל ועל כן לא שייך לקיים את השיעור.

כעת מתחיל מרוץ של טלפונים לכל העולם, הבחורים כבר יודעים

על התכנית למחר ואי אפשר לאכזב אותם עם איזה משהו 'פשוט'... צריך תחליף הולם.

נסיונות לכאן ולשם, בשעה מאוחרת של יום רביעי בואכה יום חמישי המדובר משהו מעלה רעיון מעניין.

טלפון לאחד שמכיר והנה חצי תכנית כבר מסודרת.

הם יתאספו מחר בביתו של מרן שר התורה זצוק"ל ברחוב רשב"ם בבני ברק, שם ימסור להם שיעור בנו הגר"ש שליט"א ולאחר מכן הם ישמעו ממנו דברי חיזוק והתעוררות במשנתו של אביו הגדול. הזדמנות כבירה להיכנס אל הקודש ולגעת בשולי אדרתו של מרן זצוק"ל, דבר שוודאי יהיה לתועלת ולחיזוק.

ידידי הנמרץ הלך לישון כשהוא חצי רגוע...

ידידי הנמרץ הלך לישון כשהוא חצי רגוע... שיעור כבר יש, אבל אם זה כולל נסיעה לבני ברק עם כל הקבוצה שיעור ושיחה עם תפילת ערבית, הבחורים שכבר יודעים על משפחה ברובע שתארח אותם והאוכל המוכן, מחייבים למצוא משפחה שתסכים לארח את הקבוצה.

לכאורה נראה פשוט, בבני ברק מה יותר קל מזה... אבל היה נראה שכל מה שיכול מסתבך.

כל אחד שהיה נראה שיכול להתאים לכה רעיון בדיוק לא יכל. השעה כבר אחרי צהריים של יום חמישי, בעוד כמה שעות כבר אמורים להיות שם ברחוב רשב"ם ופתרון לבעיה אין.

ידידי היקר כבר חישב להישבר, בראשו עלו מחשבות של יאוש. "אין מה לעשות, נחזור חזרה למקומנו הקבוע בירושלים ושם ניתן להם את האוכל, נכון שזה לא אותו דבר אבל אין מה לעשות".

תוך כדי הדברים לא זנח ידידי את שאר חובותיו. הוא המשיך בשגרת יומו מליאת הפעילות ובין לבין ניסה למצוא איזה רעיון שעוד לא חשבו עליו.

בשעות אחר הצהריים המאוחרות הוא מתקשר למשפחה מסויימת מדרום הארץ, ממש קרוב לחזית הקשה שם. הוא שומר איתם על קשר כבר תקופה ארוכה עוד לפני פרוץ המלחמה ומידי פעם הוא מתקשר לחזק אותם.

גם לו לא ברור מה פתאום הוא החליט לשאול אותם אולי הם מכירים משפחה באזור ב"ב שיכולה לארח את הקבוצה. הוא סיפר קצת על הפעילות וניסה להלהיב אותם בתקווה שהם יוכלו לעזור לו.

אולי מחמת חוסר נעימות, אולי מחמת רצון באמת לעזור, היהודי המתחזק מדרום הארץ נתן לידידי מספר טלפון של משפחה בפאתי בני ברק. הם אנשים שומרי מצוות קלה כבחמורה, אולי הם יסכימו. לבקשתו של ידידי שהוא עצמו ייצור קשר עם המשפחה ההיא ויבקש מהם בעצמו את הבקשה הלא שגרתית הזו, הגיב המתחזק מהדרום שאין צורך, מדובר באדם נחמד מאד, תתקשר אליו ותשאל אותו בעצמך...

זה לא היה נעים, הוא גם לא מכיר את המשפחה ההיא מה טיבה, אבל בלחץ השעה והסיטואציה ידידי מחייג לאותו מספר טלפון. השיחה קצת מוזרה, אכן מדובר באדם מאד חביב אבל הוא לא כל

כך מבין מה 'נפל' עליו הסיפור הזה עכשיו. אחרי דין ודברים הוא מסכים והם מסכמים על שעת ערב מאוחרת בה הם יגיעו אחרי השיעור והתפילה, יאכלו מהאוכל אותו הם מביאים בעצמם, ישירו קצת שירי נשמה וייסעו חזרה לירושלים.

אחרי כל הקשיים של היממה האחרונה, הם הגיעו לבני ברק. לבית משפחת מרן. התפללו שם ושמעו שיעור ושיחת חיזוק, יצאו מרוצים מחוזקים ושמחים לביתה של המשפחה שצריכה לארח אותם. נסיעה קצרה והם דופקים בדלת.

כוס מים להרגעה והסיפור קלח מפיו במהירות...

זכור, כל שבוע השיעור מתקיים לע"נ אחד הקדושים מהמלחמה הנוכחית. בשבוע הזה השיעור הוקדש לע"נ של אחיינו של אחד ממכריו של ידידי. 'איתי שלמה בן הרב משה הי"ד' תוך כדי עריכת השולחנות והכרות ראשונית עם בעל הבית, מוציא אחד הבחורים מכיסו את המודעה השבועית בה כתוב השם שלעילוי נשמתו השיעור והחיזוק, ומבקש לתלות אותה במקום בולט. בעל הבית ששומע את הבקשה מפנה את מבטו אל המודעה. לרגע עיניו מתרכזות במודעה, בשניה שלאחר מכן הוא שולף במהירות את המודעה מידו של הבחור, מעיין בה קלות ומתאבן על מקומו.

שניות של הלם בסופן הוא קורס על כיסא מזדמן כשכל גופו מרטט בבכי עז.

"איך הגעתם לבחור הזה? מאיפה אתם מכירים אותו?" ניכר שבעל הבית בהלם גמור.

כוס מים להרגעה והסיפור קלח מפיו במהירות...

הבחור הזה גר רחוק מכאן אבל למד כאן בסביבה. סיבבה ההשגחה שבדרך כלשהיא הכרתי את הבחור ופתחתי בפניו את דלתות ביתי, שירגיש תחושה של בית. הוא היה מתארח כאן כל שבת לסעודות השבת במשך למעלה משנה. הוא נהרג ממש בתחילת המלחמה, מאז אינני מוצא לעצמי מרגוע. בסערת הימים לא הצלחתי לעשות משהו ממשי לעילוי נשמתו של מי שהיה קרוב לליבי במשך תקופה ארוכה כל כך.

פתאום אתם צונחים עלי ככה עם שיעור וחיזוק והכל לעילוי נשמתו של הבחור הנפלא הזה...

לא ידעתי למה הסכמתי בכלל לרעיון מוזר כזה, להכניס קבוצה שאני לא מכיר הביתה בהתראה של כמה שעות בודדות...

ידידי היקר הוסיף וסיפר לו את סאת ה'בעיות' שהובילו בכלל לשיעור שיתקיים כאן. הוא היה אמור להיות בכותל... רצף של דברים שבשעת מעשה לא מובנים לך מסתדרים ברגע אחד מרגש. לא תמיד הקב"ה מראה את הדברים ומסדר אותם כך... לא תמיד אנחנו רואים את הסוף המרגש, אבל מידי פעם הוא נתן לנו לחוש, מי שסובב את הסיפור שזה עתה קראת, מי שאירגן את כל העלילה הזו, הוא זה שמארגן גם לך את עלילות חייך... בסוף אולי תבין, וגם אם לא מספיק לך שהוא מבין!!

יהיו הדברים האלו אף הם לע"נ של הקדוש איתי שלמה בן משה הי"ד.

היהודי נטל את המיקרופון והחל מגולל מונולוג אישי: עד לפני תקופה, אם הייתם משוטטים ברחבי ארה"ב, לא הייתם מוצאים בכל ארצותיה אדם יותר 'אגואיסט' ממני! כאשר 'אגואיסט' הייתי בכל איברי וגידיי, רק ה'אני האפסי' עמד במרכז כל ימי חיי

האחדות היהודית והערבות ההדדית במצות מחצית השקל - מעשה המצוה

מאת: הרב אליהו שור

"איש השנה" כך קוראת הנהלת האוניברסיטה, מהחשובות בארה"ב, לפרס ולתואר המיוחד, אותו הם מעניקים פעם בשנה לאיש מסוים, אשר לדעתם, תרם ופעל למען אזרחי ארה"ב, משך כל השנה כולה. בשנה ההיא נבחר יהודי מניו יורק לקבלת התואר המיוחד, הסיבה בעטייה נבחר היהודי היתה בשל כך שהוא מעסיק למעלה מחמשת אלפים פועלים במפעלים שונים ברחבי ניו יורק, אותם הקים בעשר אצבעותיו, ודבר פלא: כל הפועלים אהבו אותו, את הבוס שלהם, והם מעריכים אותו מאד מאד. כשאין להם בפיהם רק שבח והודאה על אשר זכו לעבוד באחד מהמפעלים שברשותו, וזאת בשל האווירה החיובית, היחס והכבוד ההדדי אותו חולק המנהל היהודי עם אלפי פועליו. כשאין להם שום טענה, ואפילו קטנה ביותר כלפיו.

ואפילו הנהלת האוניברסיטה שהתחקתה אחר צעדיו וניסתה למצוא פועלים ממזרמים בשולי הדרכים, לא מצאתם. כשאף לאחר שניסתה להתסיס את האווירה עם טענות לאפליה בין סוגים שונים ודתות שונות, לא אבו הפועלים להיגרר אחריהם, רק אדרבה, הוסיפו מילות שבח ויקר למנהלם הנכבד אותו הם כ"כ מעריכים.

מנהלי האוניברסיטה מקורחי הראש ראו וגם תמהו. כיצד יתכן כזאת? איש אשר תחתיו אלפי פועלים הסרים למרותו, מצליח לרצות את כולם, ואין לאחד מהם שום טענה או מענה לעומתו, הלא דבר הוא?

ראשית, החליטה ההנהלה להעניק לו את התואר הנכסף "איש השנה" של האוניברסיטה, בשל נקודה פלאית זו. אך החליטו שגם הם חייבים לפצח את השיטה, כיצד הוא מצליח במקום ובנקודה שרוב המנהלים נכשלים בה.

ביושבו על הבמה המהודרת שהוקם בשטח אולם האסיפות במעמד מרשים ומיוחד, לפני שהעניקו לו את התואר הנכסף, פנו מנהלי האוניברסיטה לנשוא הפרס ושאלוהו את השאלה המנקרת במוחם כבר תקופה נכבדת. כיצד בוס מצליח לשמור על יחסים תקינים עם אלפי פועליו, אחד לא חסר. כל הפועלים מרוצים ממנו, אוהבים אותו ומעריכים מאד. כיצד עושים זאת?

היהודי נטל את המיקרופון והחל מגולל מונולוג אישי: "עד לפני תקופה, אם הייתם משוטטים ברחבי ארה"ב, לא הייתם מוצאים בכל ארצותיה אדם יותר 'אגואיסט' ממני! כאשר 'אגואיסט' הייתי

בכל איברי וגידיי, רק ה'אני האפסי' עמד במרכז כל ימי חיי. ורק על עצמי חשבת בכל רגע נתון. לא ראיתי בעיני רוחי מאום מלבד אשר אני וגופי.

כל אשר עניין אותי היה רק שלושה דברים

כל אשר עניין אותי היה רק שלושה דברים. איך אני אצליח יותר מכולם. איך אני אהיה מסודר יותר מכולם ואיך לי יהיה טוב יותר מכולם. אלו שלושת הדברים. אני. אני ואני. רק הם עמדו בעיני רוחי כל הזמן. ובדרך הזו צעדתי תמיד.

נכנסתי לעולם העסקים, כשאני שואף להפוך למיליונר גדול, בדרך הייתי מוכרח לדרוס על כמה אנשים שעמדו בדרכי. לא היססתי לרגע, דרכתי עליהם בכל הכוח. שהרי 'אני' בכבודי ובעצמי, חשוב יותר מכל יצור ובן אנוש אחר, הרי אני זה 'אני', ורק לי יאה להגיע לפסגת ההצלחות.

כך הקמתי את המפעלים, כאשר השראת ה'אני' מרחפת בחללם, העובדים ידעו שהם עובדים כאן רק כדי לרצות את האחד והמיוחד. הרי הוא: אני! וכך אם הייתם מסיירים בימים ההם במפעלים שלי, סביר להניח שהייתם יוצאים בהתפעלות שלילית: כיצד בן אנוש מסוגל להגיע לדרגה כזו, שרק אנוכיותו האפסית מעניינת אותו

פניני מצוה

מצות מחצית השקל

המצוה: ליתן כל אחד מישראל, בין עני בין עשיר, מחצית השקל, פעם אחת בשנה, לצורכי קורבנות הציבור ושאר צורכי הציבור, ויפקידום בידי הכהנים.

טעם המצוה: רצה השי"ת שבקורבנות הציבור הקרבים לפניו בתדירות ובתמידות כגון קורבנות התמיד והמוספין, כמו גם שאר קורבנות הציבור, יהיה יד ישראל כולם שווה בו, עני כעשיר, בעל יכולת כמי שאינו כזה, כולם יהיו שווים, בכך שכל אחד יתן מחצית השקל, לא פחות ולא יותר. וע"י כן יעלה זכרון כולם לפני השי"ת בהקרבת הקורבנות לפניו לטובה, וישפע שפע רב לכל ישראל. לאמור: אחדות ישראל נפלאה בהקרבת הקורבנות לנחת רוח אשי לד'!

מתי נוהגת מצוה זו? מצוה זו נוהגת: בזמן שהבית היה קיים. לזכרים בין בארץ ובין בחוץ לארץ.

שיתו לבכם: "ועכשיו בעוונותינו, שאין לנו בית המקדש, ולא שקלים, נהגו כל ישראל לזכר הדבר לקרות בבית הכנסת, בכל שנה ושנה, פרשה זו של 'כי תשא' עד 'ולקחת את כסף הכפרים' בשבת שהוא לפני ראש חודש אדר לעולם!" (לשון רבינו בעל 'החינוך').

ספרי היסוד העוסקים במצוה זו: משניות וגמ' מסכת שקלים ורמב"ם הלכות שקלים.

עצה טובה קמ"ל: על אף שבעוונותינו הרבים, מצות מחצית השקל אינה נוהגת בזמנינו, מכל מקום אפשר להשתדל לעשות זכר למצוה, ע"י שנשתדל לתרום מממונינו לצדקה ולגמילות חסדים.

בצורה חזקה כל כך. עד שאינך יכול לשמוע אפילו לא מפועל זוטר או בודד מילת שבח כלשהיא על בעל המפעלים. מה שהייתם שומעים מהם היו רק מילות שנאה ובוז על האיש שבדרך להגשמת האני' שלו, הננו מוכרחים לעובדו ולרצותו באווירה שלילית ולא נוחה.

המנהלים לא האמינו

המנהלים לא האמינו. הזהו האיש אשר שמעו שמסור הוא לאחרים בכל מאודו ונפשו, והנה מגולל הוא לפנייהם שטעות בידם, 'אנוכי הוא באופן בלתי ישוער.

היהודי עצר לרגע. סקר את הקהל הרחב שנכח במקום. אחר המשיך: "ביום מן הימים, הצטרפתי לנסיעה תיירותית לארץ ישראל, יחד עם מתי מעט חברים וידידים, יהודים כמוני, אך אינם שומרים תורה ומצוות. סיירנו בארץ לאורכה ולרוחבה, בכותל המערבי ביקרנו, משם לים המלח הנמכנו, ובעוד אתרים ומקומות בילוי אטרקטיביים. לקראת היום האחרון הבטיח לנו המדריך חוויה בלתי נשכחת. כזו שאי אפשר למוצאה אלא בירושלים עיר הקודש והמקדש. המדריך לא גילה לנו פרטים נוספים, על אף שניסינו לדלות ממנו. אך הוא עמד בסירובו, כשהוא מבטיח להגיש לנו זאת כהפתעה חוויתית צרופה.

הגיע היום האחרון. המדריך מוליך אותנו חזרה לירושלים, ומוביל אותנו לשכונה הכי מוזרה שראיתי מעודי: "שכונת מאה שערים". רק שם השכונה מעורר בי השראות משונות מהדיווח על המתרחש בה בכלי התקשורת השונים.

אף ניסיתי לחקור באותה הזדמנות את שם השכונה "מאה שערים". חיפשתי ברחובה הראשי ובסמטאותיה מאה שערים שונים, ולא מצאתי, מלבד שערים בודדים. אולי עשרה במספר. אז מדוע קראו לשכונה "מאה שערים"? לתושבים החרדיים פתרונים.

הילכנו ברחובותיה הצרים, תרים בעינינו את המתרחש בה, ראינו ילדי חמד מקפצים בהנאתם בינות לסימטאות והשבילים המסתעפים. כאשר אי אילו מוצגים משמשים להם כתחליף לפארק או גן העיר, שלא מוקם בה, לבל להטביע את חותם הציונות הארורה בשכונה המשומרת, אפילו לא בזעיר אנפין. חזינו באברכי המשי מהלכים לאיטם ברחובותיה, כשמוחם שקוע בדבר מה. כשפתע אף הבחנו באי אילו אנשים עם כובעים רחבי תטורא היוצאים מאחד ה'שערים' בדרכם לעבר העיר הגדולה אשר 'גאולה' שמה, לזעוק, למחות ולהריע על פירצה חדשה שאך זה נפרצה. משום מה, דילגה הקבוצה עלינו ולא העירה לנו מאום, וכך היו לנו חיינו לשלל. כנראה שהפירצה היתה נוראה לאין ערוך מאשר פירצת התיירות.

נהנינו להתהלך ברחובותיה כתיירים נטולי דאגות ולהתבונן ברוח החיים השונה כל כך. והמדריך מבטיח לנו, שגולת הכותרת ביום הזה עדיין לפנינו.

ממאה שערים הקסומה והנוסטלגית ירדנו על עבר שכונת בית ישראל, שם, בטבורה של השכונה ניצבים בגאון שורת בניינים שונים

המשך בעמוד הבא

השוואה הארורה כילתה כמעט את כל יהודי אירופה בלא להבחין בין יהודים תורניים למשכילים!"

"אגיד לכם אני, מהו הלקח הנלמד מן השואה", המשיך ראש הישיבה. "הגרמנים לא סתם רצו להשמיד את העם היהודי, אלא אף, ואולי בעיקר, רצו לעקור את הרוח, את נשמתו הפנימית ואת צלם האנוש אשר בו ולהשפיל בכך את כל היהדות. כך כפו על הרבנים לטאטא את הרחובות העיר, כך נהנו לצפות ביהודים מכים אחד את רעהו בתור לקבלת המרק הדלוח, ואת מטרה זו רצו להשיג בהשמדת העם היהודי באופן טוטאלי, היל"ת".

שאל ראש הישיבה בפאתוס.

מה החזיק את היהודים במחנות השונים? שאל ראש הישיבה בפאתוס.

והשיב: "הערבות ההדדית!"

יהודים אשר הוכו ועונו ע"י הצורך הנאצי עזרו אחד לשני, מתועדים מקרים בהם אף וויתרו יהודים על מנתם המצומקת האחד למען רעהו! יהודים אשר כל חייהם בנו את עצמם לאורה של תורה ידעו האיך להתמודד בימי השואה הארוכים, ואף לעזור אחד לשני! כוח זה של האחדות היהודית והערבות ההדדית, היא אשר עזרה להם ליהודי המחנות לבל יאבדו צלם אנוש ורוח אלוקים!

באשר כשאתה עוזר ליהודי אחר אתה רק מתחזק מכך בכל המישורים!

זהו הלקח הנלמד מן השואה! לקח מפתיע אמנם, אך מעשי בחיי היומיום באופן בלתי ישוער. לעולם אל תדאג רק לעצמך! תמיד דאג גם לאחר, לשונה, ללא מוכר אשר צריך את עזרתך!"

דברי ראש הישיבה השפיעו עלי עזות, וכשחזרתי לארה"ב התחלתי ליישם באופן מיידי בין עובדי המפעל, מיד החלו רווחי לעלות משמעותית, עסקי פרצו וגדלו, עד שאף את התואר שלכם 'איש השנה', קטפתי בשל כך.

והחשוב ביותר מכל הוא: שכשנותנים ודואגים לשני, בחיים לא על חשבון ה --- אני!

בכל שנותי בהם דאגתי וטיפחתי את האני שלי, ולמען מטרת האני היו כל הדרכים והאמצעים כשרים וישרים לפני, לא הייתי כל כך מאושר, מלא בהנאה וסיפוק מחי! כשאני כל כך מצליח גם בתחום העסקי, מאז הרגע בו התחלתי לדאוג בכל כוחי גם לשני!

דאגו לחבר, כי בכך אתה בעצם דואג לעצמך!!

וזוהי גם תכליתה של מצות מחצית השקל, האחדות היהודית והערבות ההדדית!

המרכיבים את ישיבת 'מיר'. אין דמיון בין בניין אחד למשנהו במראם, החיצוני, באשר הישיבה, בראשית ימיה, שכנה רק בבנין אחד, משהתפתחה, קנתה בסמוך לה בנין נוסף, שונה. ומשהתפתחה עוד, קנתה עוד בנין, וכן הלאה. אך המכנה המשותף בין כל הבניינים הוא שבכולם יושבים בחורים והוגים בתורה בהתמדה עצומה.

המדריך, על אף חילוניותו המוצהרת, הכיר אי אילו מושגים מהעולם החרדי והתורני, והוא הסביר לנו שאנו עומדים לבקר בישיבה הגדולה בתבל אשר 'מיר' שמה, על שמה של הישיבה בעיר 'מיר' שבליטא. בה יושבים אלפי בחורים, אשר משליכים את כל הבלי העולם אחר גוים ומתמסרים אך ורק ללימוד התורה. בה הם הוגים, עמה הם קמים והיא הנותנת להם חיות בעולם הזה.

לסיום, מובטח לנו פגישה עם מחולל המהפך ומי שהפך את הישיבה לאימפריית תורה אדירת מימדים, הלא הוא מרן הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל!

נכנסנו לפגישה עמו, חזינו באדם חלש, הסובל ממחלה הגורמת לו לקושי בהנעת איבריו. אך הוא אינו נותן לקשיים להכריעו, אדרבה, מתחזק הוא כנגדם ומחולל את מהפך התורה בדור האחרון, כשהוא משכלל ומפתח את ישיבת מיר לעוצמות שלא הכירו קודם.

התיישבנו סביב לשולחנו. אנו הסתכלנו עליו כעל יהודי גלותי, שבמקום לעשות חיל בעסקיו, בחר לפרוש ולהתעסק בענייני רוח בלבד. אף הלה סקר אותנו במבט עמוק, אחר פתח בשאלה: "לפני ששים שנה, התרחשה השואה הנוראה, בה נכחדו למעלה משישה מיליון יהודים הי"ד ע"י הגרמנים הנאצים ימ"ש. מהו הלקח אותם לומדים מהשואה?"

מיד העזתי פנים והשבתי

מיד העזתי פנים והשבתי שודאי שהלקח הנלמד מהשואה הנוראה הוא שעלינו לקחת את גורלנו לידינו! לא עוד עם נכנע, חלוש כח ומזומן ובלא נשק. אלא עם היושב בארצו עם צבא חזק ומאומן, הערוך לכל מתקפה. במקביל, להתערותינו בחברה העסקית ברחבי העולם, בארה"ב, בקנדה ובשאר המדינות המפותחות. כמו שאנו אכן עושים, שולחים יד במסחר, מצליחים בה ומעורבים עם גויי הארץ!"

ר' נתן צבי נותר שלו. "אתם יודעים מי חשב כך", פנה אלינו והמשיך: "רבבות יהודים משכילים בגרמניה והסביבה חשבו כן, ואף התאימו את מעשיהם למחשבה זו, השתדלו להצליח בסביבה ובעסקים בכל מאודם.

אבל זה לא הצליח להם.

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי', ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

"הוא הגיע לבר מצווה", מספר האיש בדמעות, "והתחיל לשיר ולשמה את הבן שלי. הילד שלי רקד ושמח במשך שעה וחצי, כמו שלא שמח מעולם! זה היה היום הכי מאושר בחיים שלו

לכבוד 'שבת שקלים', הרב שלום יאכנעס מספר על אביו, בעל המנגן הנודע 'רבי אלתר' זצ"ל ועל ערך הכסף...

מה עושים כדי שהילד ישמח בבר מצווה, הרי הוא לא יודע לומר דרשה, והחברים שלו לא יכולים להבין את המשמעות, הוא בטח ישתעמם מלשבת כל כך הרבה זמן ולומר מזל טוב לאורחים. מה עושים?
"חשבנו וחשבנו ואז החלטנו להזמין את 'רבי אלתר'. אבל מצד שני, רבי אלתר הוא זמר מפורסם, סביר להניח שעל כזה ערב הוא לוקח כמה אלפי שקלים. אמרתי לעצמי, מה יכול להיות, אני אנסה לדבר אל לבו, לבקש ממנו שיעשה לנו מחיר מוזל כי מדובר בילד מיוחד...
"השגתי את הטלפון, התקשרתי אליו, ואמרתי לו 'שלום רבי אלתר, יש לי ילד מיוחד, אני עושה לו בר מצווה ורוצה שתבוא לשמח אותנו, אבל אין לי יכולת לשלם אלפי שקלים. אני מבקש שתתחשב ותעשה מחיר שאוכל לעמוד בו...".

"אבא שלכם ענה לי שהוא יצא עכשיו בדיוק מקניה ב'ש חסד', והיא עלתה לו 78 שקלים. זה בדיוק המחיר שהוא מבקש עבור ההופעה, 78 שקלים..."

"הוא הגיע לבר מצווה", מספר האיש בדמעות, "והתחיל לשיר ולשמח את הבן שלי. הילד שלי רקד ושמח במשך שעה וחצי, כמו שלא שמח מעולם! זה היה היום הכי מאושר בחיים שלו, וממילא גם היום הכי מאושר בחיים שלי ושל אשתי. השמחה היתה כל כך גדולה שכל האולם רעד מהתרגשות.

"בסיום האירוע נתתי לו 400 שקלים, אבל הוא כמעט נעלב. בשום אופן לא הסכים לקחת את הכסף, ואפילו לא את המחיר שאמר לי מראש, 78 שקלים..."

כמות הסיפורים ששמעו בני משפחת יאכנעס על אביהם, בעל המנגן הנודע רבי אלתר צבי יאכנעס זצ"ל, המוכר בכינוי 'רבי אלתר', יכולה לפרנס ספר עב כרס, ועוד יישארו מספיק סיפורים גם לכרך השני והשלישי.

לכבוד 'שבת שקלים', ביקשנו מבנו, איש 'דרשו' הרב שלום יאכנעס, לשתף אותנו בשניים שלושה סיפורים הקשורים ל... שקלים.
"האמת שזה די קשה לתאר את אבא שלי יחד עם כסף", משיב ר' שלום על אתר, "משום שהוא היה מתייחס לכסף בחוסר התלהבות קיצונית. כך למשל, סיפר לנו הגאון רבי יהונתן וינלסקי ראש ישיבת 'דרך חכמה' מעשה שהיה עמו. אחי, למד אצלו בישיבה, ובימי החנוכה ערכו בני המשפחה שם מסיבה גדולה לכבוד חנוכה, כל הילדים של ראש הישיבה הגיעו על ילדים ונכדיהם, והם החליטו לביא את אבא שלי כדי שישמח את הילדים.

אבא נענה בשמחה, הוא הגיע לשם, כינס את כל הילדים, שר להם שירי חנוכה עם הגיטרה שלו, וכמובן סיפר להם את נס חנוכה בשירה וזמר בצורה מאוד מיוחדת. כמו תמיד הם לא ויתרו לו שישיר גם את השירים הכי מפורסמים שלו 'פרעה בפיג'מה' ו'אש אש אש... דבר מסוכן' וכדו', והיתה שמחה גדולה.

כשסיים וביקש ללכת, נתנו לו מעטפה עם תשלום הגון עבור הטרחה שלו, אבל אבא סירב בתוקף לקחת את המעטפה. הוא אמר להם שהוא בא כהכרת הטוב לראש הישיבה שמלמד את בנו תורה, ולא מוכן לקבל תשלום. אבל הם ממש הכריחו את אבא ודחפו לו את המעטפה בכח, כך שהוא לא יכול היה להתנגד.

הוא לקח את המעטפה, התיישב שם בסלון לשוחח מעט עם ראש הישיבה, ולאחר מכן הלך הביתה. בסוף הערב הם עשו שם סדר, והזיזו את הספה כדי לטאטא מתחת אחרי כל הבלגאן הגדול, ומה הם מצאו שם? את המעטפה עם הכסף...

מעשה נוסף שמענו מיהודי שאנחנו לא מכירים, הוא בא אלינו, ישב רבע שעה והלך. באותה רבע שעה הוא סיפר לנו את הסיפור. לא מדובר בסיפור ארוך במיוחד, אבל הוא סיפר אותנו רבע שעה, כי באמצע הוא בכה והתייפח שוב ושוב, והדיבור היה קשה עליו.

"זכינו ויש לנו ילד מיוחד", הוא סיפר, "ילד מתוק ונפלא, אבל הוא לא יכול להיות במסגרת רגילה".

"כשהוא הגיע לגיל 13 מאוד התלבטנו מה לעשות, ולבסוף החלטנו לערוך לו בר מצווה רגילה כמו כל הילדים. הבעיה שלא יכולנו לחשוב על רעיון

כתב רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל: בכל העמים אין ולו אחד השומר שבת! גם אלו שהיו מתחילתם שומרי שבת, נסך ה' בקרבם להסיר את יום השבת ולשבות ביום ראשון וכן הישמעאלים שובתים ביום ששי במקום בשבת קודש, הרי שאין כל אומה שובתת בשבת. וזה נגד השכל

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

יביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (ל"ה ב)

מובא בזוהר (י"ז א): נפש יתירה נוספת באדם ביום השבת, והיא רוח הקודש ששורה עליו, ומכתירה לאדם בכתר קדוש מכתרי המלאכים, והוא מאותו רוח שעתיד לשרות על הצדיקים לעתיד לבוא. ומוסיף ה'אור החיים' (בפר' כי תשא על הפס' 'ושמרו בני ישראל את השבת'): יום שבת למנוחה אשר ציווה ה' את בני, הוא מטעם הנשמה היתירה. ולצד שממקום קדוש באה, יצווה ה' להרחיק היגון והכעס ולקרוא לשבת 'עונג', וצווה ה' אתו את הנשמה (היתירה), ומשכנה בה - הוא כל זמן שאין שום עצבון.

כתב רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (יערות דבש ח"א דרוש י"ז ח"ב ד"ג): כל מצוות התורה - גם אומות העולם עושים בדרך זו או אחרת, אבל בכל העמים אין ולו אחד השומר שבת! גם אלו שהיו מתחילתם שומרי שבת, נסך ה' בקרבם להסיר את יום השבת ולשבות ביום ראשון, וכן הישמעאלים שובתים ביום ששי במקום בשבת קודש, הרי שאין כל אומה שובתת בשבת. וזה נגד השכל, שהרי אם כבר קובעים יום שבת, מדוע זה לא יקבעוהו ביום אשר קידשו ה' ובירכו מכל העמים, והרי גם הם מודים בבריאת העולם ובשבתית הבורא בשבת. אין זאת אלא שה' נסך בקרבם דבר זה, כדי שלא יהיה להם חלק בשבת. על כך אומרים בתפילת שבת 'ולא נתנו ה' אלוקינו לגויי הארצות, ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסילים, וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים'.

המהרי"ל ביאר דהטעם שנוהגים להזכיר אליהו הנביא במוצ"ש

שבת שבתון לה' (ל"ה ב)

המהרי"ל (בהל' שבת) ביאר דהטעם שנוהגים להזכיר אליהו הנביא במוצ"ש זאת עפ"י דברי המדרש, כי אליהו הנביא יושב בכל מוצ"ש תחת עץ החיים שבגן עדן, וכותב את זכויותיהם של ישראל שומרי השבת. זו הסיבה לכך שאנו מזכירים לטובה את אליהו הנביא, המזכיר זכויותינו במוצ"ש. ואולי יש לתת טעם נוסף להזכרת אליהו הנביא במוצ"ש, עפ"י האמור כי סעודה רביעית מעניקה חיות לעצם לזו שבאדם, אשר ממנה עתיד האדם לקום לתחיה ולהתחדש. דאליהו הנביא עלה בחיותו השמימה, וזו הסיבה שהוא יתקע בשופר גדול על הר הזיתים ויעורר את המתים לתחיה - משום שכוח החיות לא פסק ממנו לעולם. הרי לנו קשר מופלא בין אליהו שיבשר על תחיית המתים, לסעודה רביעית ממנה נהנית עצם לזו וממנה יתחדש גוף האדם בעת תחיה (דרך עץ החיים).

אשה ששכחה להדליק נרות שבת והחשמל היה דלוק בבית, האם קונסים אותה?

יביום השביעי יהיה לכם קדש (ל"ה ב)

אשה ששכחה להדליק נרות שבת והחשמל היה דלוק בבית, האם קונסים אותה? הנה הדלקת נרות בשבת מוטלת על הנשים (כדאיתא במשנה בשבת ל"א): על ג' עברות נשים מתות וכו' על שאינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר. והטעם שהדלקת נר שבת מוטל על הנשים: לפי שאדה"ר היה אורו של עולם, והאשה הכשלתו בעץ הדעת וכיבתה נרו של עולם, מצוותה בנר שבת לכפר על אור שכיבתה (ילק"ש בראשית רמז כ"ג). וטעם נוסף מצינו מפני שהן מצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית (הרמב"ם הל' שבת פ"ה הל"ג, וכן מובא ברש"י בשבת ל"ב). והנה כתב הרמ"א (או"ח סי' רס"ג, א) האשה ששכחה פעם להדליק, מדלקת כל ימיה עוד נר. וה'שבט הלוי' (ח"ה סי' ל"ג) דן על אשה ששכחה להדליק נרות בליל

שבת אבל אור החשמל דלק אם בנידון זה גם מדלקת כל ימיה נר נוסף, דהא יש אור בבית לשלום בית. ומסיק: דנקרא שכחה לעניין זה, דעכ"פ עברה על מצות הדלקת הנר שהיא מצוות האשה. וכן כתב ב'קנין תורה' (ח"ו סי' ט'), הואיל ועיקר הדלקת נרות הוא חובת האישה, אם שכחה - קונסים אותה (ומאיך דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל ב'חוט שני' ח"ד פרק ג סק"ג שאין הוא בכלל הקנס).

בעל שהדליק נרות להבהבם ולהכינם להדלקת אשתו ושכח לכבותם האם קונסים את האשה?

בעל שהדליק נרות להבהבם ולהכינם להדלקת אשתו ושכח לכבותם האם קונסים את האשה? איתא

ברבי עקיבא איגר (משניות שבת פ"ב מ"ו) על הא דתנן על ג' עבירות נשים מתות בחלה בנידה ובהדלקת הנר, והקשה מדוע לא נאמר 'בנר', כמו שכתוב 'חלה' ולא כתוב 'הפרשת חלה'? ותירץ: מכאן שחובת האשה להדליק, ועל הבעל להכין את נרות השבת לאשתו, ולכן יבהבם וידליקם ואח"כ יכבם אותם, כדי שהנרות תהיינה נוחות להדלקה כשהאשה תדליקם אח"כ (וכ"כ המשנ"ב סי' רס"ד סק"ח). וה'חשוקי חמד' (שבת ל"א): חקר באדם שהבהב הנרות והדליקם כשבדעתו היה להכינם לאשתו ותכנן לכבותם על מנת שאשתו תדליקם אח"כ בברכה, ושכח לכבותם והאשה נחפזה להדליק הנרות אך ראתה שכבר דולקות, היא נצטערה אך השלימה עם זה שהבעל הדליקם, ולכן היא לא הדליקה לכבוד שבת, בערב נודעה הטעות, הבעל סיפר לאשתו ששכח לכבות, ונתעוררה שאלה האם לקנוס את האשה שתוסיף כל ימיה נר שהרי לא קיימו לא היא ולא בעלה באותה שבת מצות הדלקת נר. ומסיק: יתכן שאין לקנוסה כיון דסוף סוף הנרות דלקו, והיה בהם בדיעבד עונג שבת וכבוד שבת, עונג שבת כי הנרות דלקו, אמנם לא הודלקו לשם כך אבל למעשה דלקו, וגם כבוד שבת, כי סוף סוף הבעל נתעסק בכבוד השבת וגם ההכנה לקראת השבת גם היא צורך וכבוד שבת, ולכן אף שלא קיימו מצוה אין לקנוסם, וגם הייתה קצת אנוסה שחשבה שבעלה הדליק נר שבת (מעדני אשר).

חידות לפרשת השבוע:

- א. מדוע הזהיר משה על השבת לפני מלאכת המשכן?
- ב. מדוע הזהירה התורה בלאו מיוחד על הבערה בשבת?
- ג. איזה חלק מכלי המשכן אינו מוזכר בפרשתנו ומדוע?
- ד. מדוע הנשיאים התנדבו להביא את אבני החושן?
- ה. איך סחבו במסעות את הכיור וכנו?
- ו. ממתי השתנה השם של מזבח הנחושת ל'מזבח העולה'?
- ז. איזה דבר היה במשכן ויהיה בעז"ה בבית השלישי, ולא היה במשכן שילה ובבית ראשון ושני?

שפרשה זו נאמרה בהקהל, ואולי נשאר שם אנשים מהערב רב ויחשבו מחשבות שהכרובים הם כאלוהי זהב ח"ו, לכן לא הזכירם בפירוש אלא נכללים בכלל הכפורת.

- **תשובה לחידה ד.** כתב 'רבינו בחיי': לפי שדרך הנשיא שמתגאה על העם שנאמר (דברים י"ז) 'לבלתי רום לבבו מאחיו', לכך הביאו הנשיאים אבנים שיהיו על לב אהרן בכדי שיתכפרו על גובה ליבם.
- **תשובה לחידה ה.** כתב האבן עזרא, הנה אין לכיור ולכנו בדים ואולי על העגלות היו נישאים.
- **תשובה לחידה ו.** כתב ה'עמק דבר' בפרשת פקודי (מ, ו) עד אז היה נקרא מזבח הנחושת, ומיום השמיני והלאה הקריבו עליו את עולת התמיד שהוא העולה הידועה.
- **תשובה לחידה ז.** כתב הספורנו (סוף פרשת פקודי) כי ענן ה' שהיה על המשכן לא היה בשילה ולא בבית ראשון ושני, אבל בבית השלישי שיבנה במהרה בימינו, יהיה יותר מזה שנאמר (זכריה ב, ט) "ואני אהיה לה חומת אש סביב".

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק-תשפ"ג)

- **תשובה לחידה א.** כתב ב'לקח טוב' (לרבי משה נג'ארה בשם רבו דרבו) שחשש משה שיצאו ישראל תיכף בשמחה גדולה לאחר שנתבשרו שהקב"ה רוצה להשרות שכינתו ביניהם ולקבל תרומה מידם, ויקדימו מקצתם לצאת ולתקן ולהביא בוזיזות, ולא ישמעו אזהרת שבת ויחללו שבת בחשבם שמותר לעשות מלאכת שמים בשבת.
- **תשובה לחידה ב.** כתב ה'תפארת יהונתן', בלוחות הראשונות נאמר טעמה של שבת שהבריאה הייתה בששה ימים 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש', והיה מקום לומר שבשבת אסורות רק המלאכות שנבראו בששה ימים, אבל הבערת האש שהייתה רק במוצ"ש כאשר הקיש אדם הראשון אבן באבן - לא נאסרה בשבת, ולכן הוצרכה התורה לאסור מלאכה זו בנפרד (וייתכן שמפני זה לשיטה אחת, במלאכת מבעיר יש רק לאו ולא כרת).
- **תשובה לחידה ג.** כתב ב'צורור המור' בפרשתנו מוזכרים כל כלי המשכן והארון והכפורת ולא הזכיר את הכרובים בנפרד, מפני

תוך כמה זמן צריך לשתות 'רביעית' מים כדי לברך ברכה אחרונה? והאם מברכים 'בורא נפשות' על קפה רותח ששתייתו נמשכה זמן רב?

השותה פחות מ'רביעית' [150-86 סמ"ק, לשיטות השונות], אינו מברך ברכה אחרונה. ולדעת השולחן ערוך, צריך לשתות כמויות זו בתוך 'כדי שתיית רביעית', דהיינו, משך הזמן הממוצע שנדרש לשתית כמויות זו בשתי לגימות.

ונחלקו האחרונים, אם שיעור זה מתייחס לכל המשקאות, או שמשקה שרגילים לשתותו בקצב

איטי, כגון משקה חם מאוד או קר מאוד, דינו משתנה בהתאם לקצב שבו רגילים לשתותו.

ויש אומרים, שאף כששתה משקה ב'כדי אכילת פרס', בדומה לכזית של מאכל, חייב בברכה אחרונה, וכן פסק הגר"א. וכן הורה החזון איש, שעיקר ההלכה כדעה זו; למעט בנוגע לשתית מים, שאין לברך אלא כשתתה בתוך 'כדי שתיית רביעית'. ולדעת המשנה ברורה, ראוי לשתות את המשקה החם באופן המחייב בברכה אחרונה לכל הדעות, ולהניח רביעית ממנו עד שיצטנן, ולשתותה בתוך 'כדי שתיית רביעית'. ולמעשה, הגר"ש וואזנר זצ"ל כתב, שמנהג רבותינו היה לברך 'בורא נפשות' על שתיית קפה ותה ואף אם השתיה נמשכה יותר מ'כדי אכילת פרס', משום שכך הדרך לשתותם, וכנ"ל. וכן כתב הדעת תורה בשם השואל ומשיב והמנחת חינוך. וכן כתב המהר"ם שיק שהחתם סופר נהג לברך ברכה אחרונה על קפה. ובערוך לנר כתב, שאם שתה את הקפה בתוך 'כדי אכילת פרס', מברך 'בורא נפשות'. וכך נהגו הגר"ח מבריסק זצ"ל והגר"א זצ"ל. וכך נהגו החזון איש והגר"י קניבסקי זצ"ל גם בנוגע למשקאות אחרים [מלבד מים, כנ"ל]. וכך נהגו הגר"ש זאנזיבז' וזצ"ל, לברך ברכה אחרונה על משקה חם ששתה בתוך 'כדי אכילת פרס', אך השתדל לנהוג כעצת המשנה ברורה הנ"ל, וכן הורה לאחרים.

האם במקרה של ספק ברכה מותר לומר את פסוקי 'ויברך דוד' או 'ברוך רחמנא מלכא דעלמא'? ומה כתב הגר"ח קניבסקי זצ"ל בנוגע לכלל הפתרונות שהציעו הפוסקים לספק ברכה?

רוב הברכות - ברכת המצוות, ברכת הנהנין וברכת השבח - הן מדרבנן, ולכן, המסופק אם בירך אינו חוזר ומברך, שהרי ספקא דרבנן לקולא. ומנגד, אסור להחמיר ולברך, משום שזהו ספק איסור

ברכה לבטלה, אשר יש הסוברים שהוא מדאורייתא, ויש הסוברים שהוא איסור חמור דרבנן שספקו לחומרא, משום שחכמינו ז"ל הסמיכו איסור זה לאיסור "לא תשא את שם ה' אלקיך לשווא", שהוא שקול כחיובי כרת ומיתת בית דין, ועונשו גדול.

ולמרות שאסור להנות מהעולם הזה ללא ברכה, ניתן לאכול ולשתות ללא ברכה במקרה של ספק, משום שאיסור ההנאה הוא רק כשחייב לברך, אך כשפטור מלברך מחמת ספק, אין איסור להנות.

ואחרונים רבים כתבו, שהמסופק בנוגע לחיוב ברכה, יהרהר את הברכה בלבו, כדי לצאת ידי חובה לדעת הרמב"ם, הסובר שבכל הברכות

דרבנן יוצא אדם ידי חובתו על ידי הרהור. וכן כתבו הבן איש חי, הכף החיים והמנחת יצחק. וכן צידד הגרש"ז אויערבך זצ"ל. והפתחי תשובה כתב, שבמקרה של ספק חיוב ברכה, ניתן לומר את הפסוקים: "וַיְבָרֶךְ דָּוִד... בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל... לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה..." ולהוסיף את נוסח הברכה ללא שם ומלכות. אולם, הגרש"ז אויערבך זצ"ל הורה שלוש הוראות מגבילות בקשר לעצה זו: א. אין לעשות עצה זו אלא במקרה של ספק גמור, אך במקרה שהפוסקים הכריעו שלא לברך ברכה מסוימת על פי הכלל ש'ספק ברכות להקל', אין לעשות עצה זו. ב. אין לעשות עצה זו בדרך קבע, אלא במקרה של חוסר ברירה, משום שיש בזה כעין זלזול בברכות. ג. בברכות הנהנין, אין לעשות עצה זו אלא בברכה ראשונה.

ובפתחי תשובה כתב עצה נוספת, על פי דברי הפני יהושע, לומר "ברוך רחמנא מלכא דעלמא", במקום שם ומלכות. וכן דעת הערוך השולחן והבן איש חי. אולם הפתחי תשובה עצמו פקפק בדברי הפני יהושע, מחשש שאמירת 'רחמנא' נחשבת כהזכרת שם ה', ועוברים בכך לא איסור ברכה לבטלה. וכן דעת אחרונים רבים נוספים, שאסור לומר 'ברוך רחמנא' במקרה של ספק ברכה. והגר"מ פיינשטיין זצ"ל כתב שכן דעת המשנה ברורה, וכן הורה הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגרי"ש אלישיב זצ"ל.

והגר"ח קניבסקי זצ"ל כתב בענין זה: "בפתחי תשובה נתן עצות איך לברך בספקות, אבל במשנה ברורה לא העתיק עצות אלו בשום מקום, משמע דלא סבירא ליה משום שנראה כמברך לבטלה".

האם 'שיריים' ממאכלו של צדיק קודמים לברכה? והאם תפוחים ואגוזים קודמים לאגסים ולאפרסקים?

כאשר מונחים לפני אדם שני מאכלים, וחפץ לאכול את שניהם, פעמים שעליו להקדים ולברך על אחד מהם. חכמינו ז"ל הזכירו לענף זה שתי סיבות להקדים את אחד מהם: א. חשיבות המאכל, כשהוא משבעת המינים; ב. חביבות המאכל על האוכל. ונחלקו חכמים בנוגע לסדר הקדימה - אם מאכל משבעת המינים קודם למאכל חביב יותר, או להיפך. ועיקר ההלכה, להקדים את המאכל משבעת המינים.

ואם שני המאכלים הם משבעת המינים, כגון זית ותמר, או אם שניהם אינם משבעת המינים, כגון תפוח ואגס - אם רק אחד מהם שלם, צריך להקדימו לשני. ואם שניהם שלמים, אם שניהם משבעת המינים, ישנו סדר קדימה מיוחד על פי הסדר שבו הוזכרו שבעת המינים בתורה. ואם שניהם אינם משבעת המינים, צריך להקדים את החביב עליו יותר.

וחמורה חובתם של דיני קדימה אלו, עד שמי שאינו מקיימם, נקרא 'עבריינ' משום שעובר על דברי תורה, ויתכן שחייב בנידוי וב'מכת מרדות'. והאוכל שני מאכלים שברכתם שווה, ושניהם שלמים, או שניהם אינם שלמים, ושניהם אינם משבעת המינים, והם שווים בחביבותם; אך אחד מהם מזין את הגוף, כגון תבשיל של מיני דגן, והשני אינו מזין את הגוף, כגון מיני מתיקה - כתב הקצות השולחן, שיתכן שצריך להקדים את המאכל המזין לברכה.

ומאכל שאינו חביב על האדם מצד טעמו, אלא שהוא חשוב בעיני האדם מחמת שהוא נאכל מטעמי בריאות - לדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, יש לו חשיבות להקדימו לברכה; וכעין זה הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל בנוגע לשני מאכלים השווים בחשיבותם מצד עצמם, אך אחד מהם הוא 'שיריים' ממאכלו של צדיק, ומחמת כך חשוב בעיני האוכל יותר מהמאכל השני, שיש להקדימו לברכה. אולם, לדעת הגר"ח פיינברג זצ"ל, מאכל הנאכל מטעמי בריאות, אין לו חשיבות להקדימו לברכה.

ופירות שהוזכרו במקרא או בדברי חכמינו ז"ל כמשל לעם ישראל - כגון תפוחים ואגוזים - לדעת הכף החיים, יש להם חשיבות כפרי 'חביב'; ולדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, אין להם חשיבות להקדימם לברכה. וכן הורה הגר"ש וואזנר זצ"ל לענין פירות ארץ ישראל, שאינם קודמים לברכה לפירות חוץ לארץ.

הצטרפו גם אתם ללומדי ה'דף היומי בהלכה'

עכשיו בכל עמדות נדרים פלוס
או במוקד דרשו 02-5609000

חֲמִידַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָת

”יש מתנות שנותנים לילד קטן, ולא צריכים להסביר לו שהן מתנות. תן לו סוכריה על מקל והוא יהיה מאושר. אבל לפעמים, כשנותנים לך מתנה ששווה הרבה יותר, צריכים להסביר לך במה מדובר.”

הגאון רבי אליהו שלזינגר שליט”א, רבה של שכונת גילה בירושלים ומחבר הספר ‘יום שבתון’, על איך מקרבים יהודים לשמירת השבת

להסביר לו מה עוצמת המנוע שלה, לאיזו מהירות היא מסוגלת להגיע. צריכים להראות לו את כל הכפתורים המשוכללים, את כל האופציות המעניינות שיש במכונית הזאת... הקפיצים המשודרגים שהופכים את הנסיעה לחוויה נעימה וחלקה, מערכת מיזוג האוויר שיודעת לחמם את האוטו ברגע אחד בימות החורף, או לקרר אותו בימות הקיץ. יש לו תכונות של נהיגה אוטומטית, והוא מאוד חסכוני בדלק ועוד ועוד הסברים.

”ככל שנסביר ונפרט יותר, כך הנער יידע להעריך יותר את המתנה. ברגע שהוא גם יקבל רישיון נהיגה ויתחיל לנהוג בעצמו במכונית, הוא בכלל יבין את המשמעות ואת העוצמה האדירה הטמונה במתנה שקיבל.

”להבדיל אלף אלפי הבדלות, יום שבתון יום שבת קודש, זו מתנה מאוד מאוד מיוחדת, מאוד מורכבת ומאוד משוכללת. כדי להבין ולהרגיש אותה, צריכים ללמוד, צריכים להתנהג בהתאם. רק אחרי שמתחילים לשמור את הלכות השבת, לאט לאט מתחילים להרגיש כמה היא מיוחדת וקסומה!”

הרב מוסיף שחשוב מאוד לעודד את המתקרבים לחוות את החוויה המיוחדת, לא רק בהיבט ההלכתי והמנוחה המוחלטת, אלא גם לטעום את טעמה הרחני של השבת.

”אני תמיד אומר לבני נוער שמתעניינים, בואו לבית הכנסת בערב שבת. תרגישו את האווירה, תשירו עם הקהל את הפיוט של 'לכה דוד', תרגישו איך אתם מתרוממים טפח וטפחיים מעל הקרקע. בואו נלמד קצת פרשת השבוע, כמה רעיונות על הפרשה, קצת להעמיק במחשבת ישראל, להבין מה התפקיד שלנו בעולם, לסעוד סעודת שבת בחברתם של יהודים שומרי שבת - מי שיעשה כך, מובטח לו שיחוש ויתענג על השבת, ולא יעזוב אותה לעולמים.”

כבר עשרות שנים שהגאון רבי אליהו שלזינגר שליט”א, מכהן כרבה של שכונת גילה בירושלים, כשבחלק מאותן שנים הוא כיהן במקביל גם כרב האחראי על הכשרות ועל העירובין בעיר הקודש והמקדש. מטבע הדברים, צבר הרב ניסיון אדיר בסוגיה של קירוב רחוקים לנועם דרכיה של התורה הקדושה, ובכלל זה לשמירת השבת. הגר”א שלזינגר אף חיבר את ספרו ‘יום שבתון’ ובו שני כרכים על שבת קודש בהלכה ובאגדה, לצד למעלה מ-15 ספרים נוספים שחיבר על מועדי ישראל, הלכות כשרות המאכלים הלכות שמיטה, חידושים וביאורים על התורה ועוד ועוד.

ביקשנו מהרב שייתן לנו עצה מניסיונו הרב. אברך או אדם שעובד לפרנסתו, פוגש ביהודי שמתעניין מעט ביהדות, אבל חושש לעשות צעדים של ממש. כיצד אפשר לקרב אותם לשמירת שבת, ומה היא השפה שבה צריכים לדבר איתם בנושא.

”מה שצריכים לעשות זה פשוט לומר את האמת כפי שהיא”, משיב הרב על אתר, “להסביר בשפה ברורה ובנעימה, ששבת היא מתנה! מתנה טובה יש לי בבית גנזי, כך הגדיר בורא עולם את השבת.

”יש מתנות שנותנים לילד קטן, ולא צריכים להסביר לו שהן מתנות. תן לו סוכריה על מקל והוא יהיה מאושר. אבל לפעמים, כשנותנים לך מתנה ששווה הרבה יותר, צריכים להסביר לך במה מדובר. נניח ונותנים לבחור צעיר מכונית יוקרתית. אם הוא לא מבין במכוניות ואין לו רישיון נהיגה, לא בטוח שהוא יידע להעריך את המתנה.

”כך גם השבת, כשנותנים לאדם את השבת, הוא חושב שהוא קיבל יום מנוחה, זה מאוד נחמד. אבל הוא לא מבין עד כמה המתנה הזאת גדולה ועצומה.

”כדי שהנער יבין במה מדובר, צריכים להכניס אותו לתוך המכונית,

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה